

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

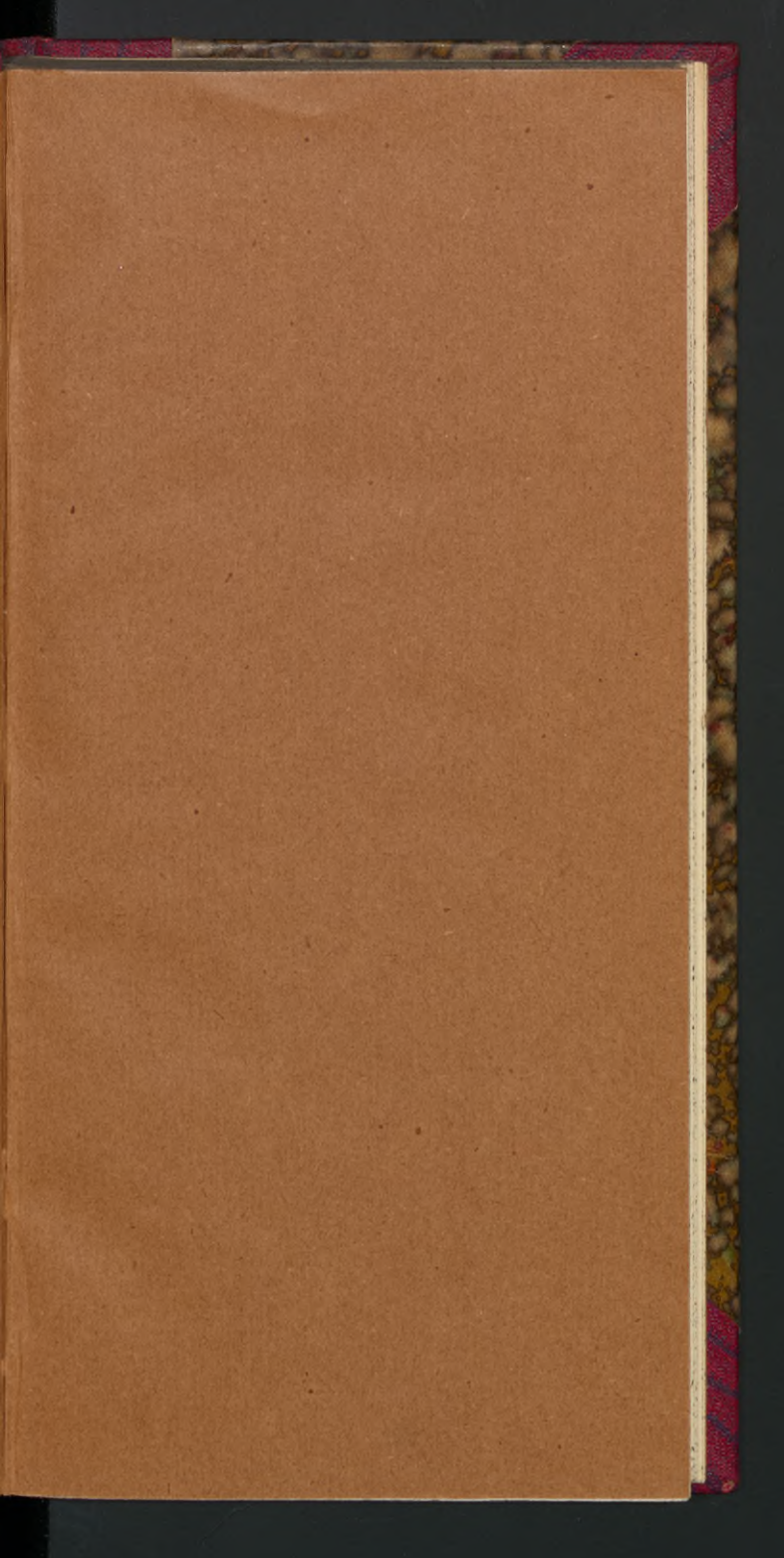

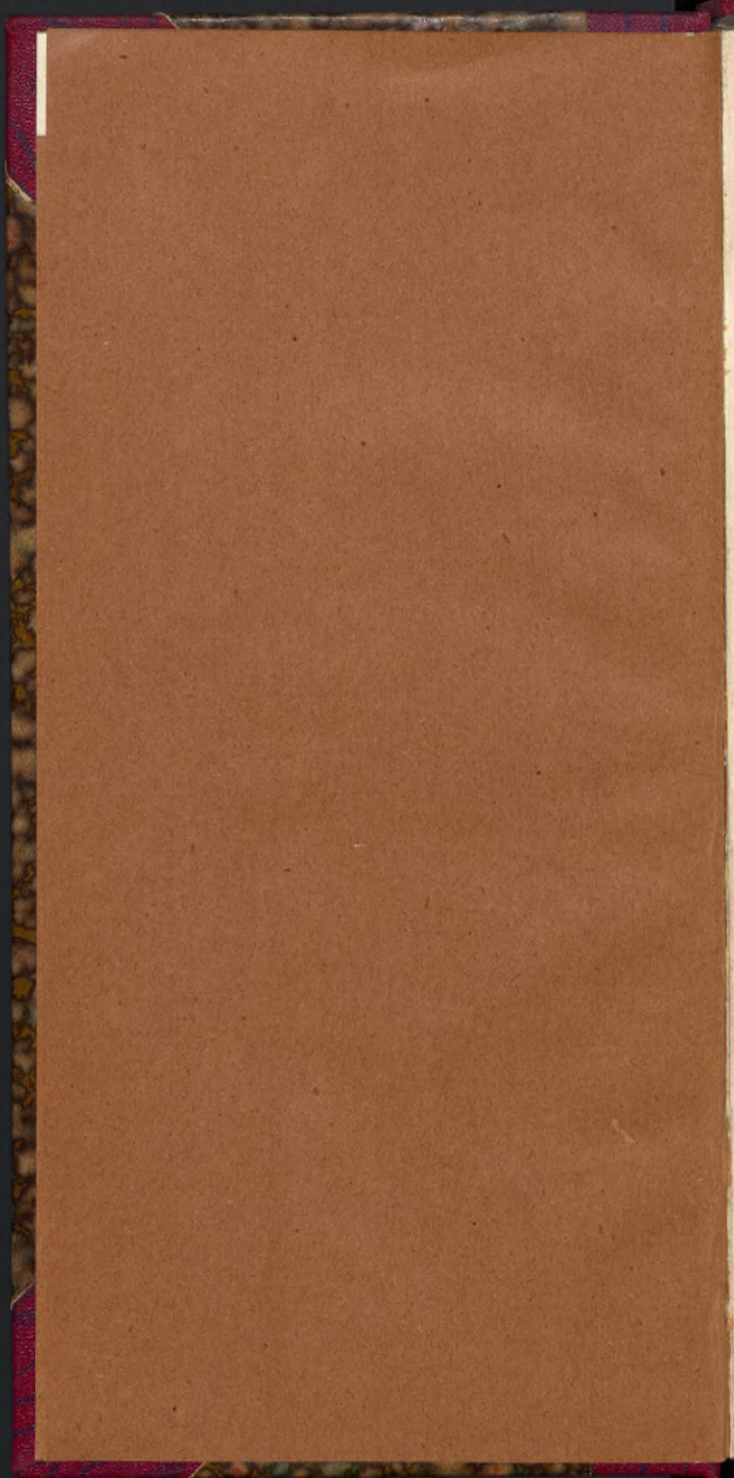
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

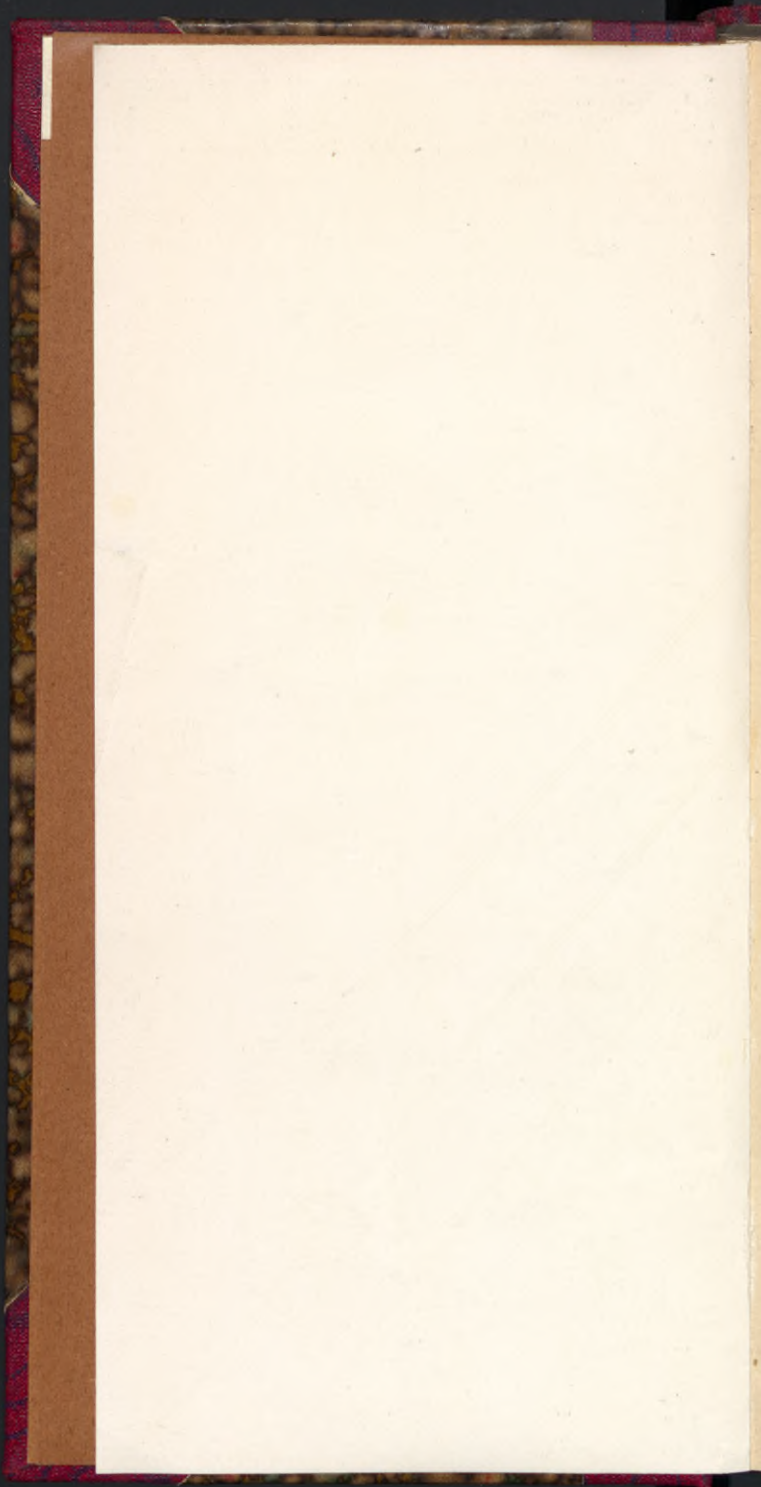

* ERNST EKMAN *

TVÅ
KÄRLEKS-
VISOR

ERNST EKMAN

TVÅ KÄRLEKSVISOR

1875

1875

1875

TVÅ KÄRLEKSVISOR

AF

INGALILL
ERNST EKMAN

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

TYÄ KÄRLEKSVISOR

ERNST EKMAN

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1898.

INGALILL.

ENCLOSURE

I.

JAG minns hur du grät den gången vi först sågo hvarann, hur barnsligt vackert du grät och hur du grät för min skull — oaktadt jag var mindre oskyldig till dina tårar än dina tårar till den kyss vi en gång i barnslig räddhåga icke vågade byta i din portgång.

Jag var då en främling till och med hos den jag bäst kände, ty jag var nyss kommen till staden. Och han, veteranen, hvilkens ord med hans veckotidning gick öfver land och rike, var icke fullt identisk med mannen jag sett bakom ordet. Eller kanske var han det, och var det hans fruntimmer

som rubbade intrycket? Jag kände mig osäker i hans hem, bevakad af falk och orm, och den gången du grät såg jag örnen förvandlad till ödla.

Om det icke alltid är lägsinnadt, så är det dock alltid oförståndigt att döma en nästa. Men skamligt är det att säga om en felande : på den punkten står han! Ty man må dock alltid besinna : därhän har det gått! Länk i länk har det kedjats ut, kanske från en försvinnande obetydlighet, och så har det gått därhän. Hur? Omärkligt, småningom oftast. Men länkarna synas icke.

Han, veteranen, hade sett lifvets glädje på nära håll. Men bevakad af falk och orm hade han måst vända ryggen till, och sin mörka bur hade han lyst upp med artificiella solar.

Han drack.

Jag hade just upptäckt, att han var drucken, då du inträdde. Han redde sig utmärkt och i hans tal fanns

intet märkvärdigt. Men hans blick var alkoholistens.

Väninnan du sökte, husets dotter, var icke inne, men hon komme nog strax, och du satt ner. Med kappa och hatt satte du dig i profil för mig. Och du var vacker. Jag säger det, man behöfde icke alls vara alkoholist för att göra den upptäckten.

Vi blefvo allena i rummet, han och jag och du. Vårt resonemang om poesien hade stannat midt i sin utveckling, när du inträdde. Som om du varit den döde messias, hvilken plötsligen vid vårt tal om honom stod midt ibland oss.

Det var tyst i rummet. Jag, som blott på tu man hand talar till en kvinna, kände mig tillräckligt tilltalad af din profil, och kanske fann du min tystnad talande, ty du vågade ej vända dig. Men den tredje var icke stämd för tystnad.

Antingen var hans hjärna tom, eller också berodde det därpå att hans hem blifvit hans krog och han icke

förstod, hur han med kafémanér fläckade det heligaste. Icke dig; — ty jag kan icke älska något heligt och alltså är du icke helig; och min kärlek har aldrig fläckt någon kvinna, ty kvinnan är icke helig. Men hemmet är en plats för frid och hvila i arbete eller rekreation, och hvar hemmets harmoni hotas där hotas de högsta idealen i människohjärtat. Och tempelskändare är den, som går in i en annans hem med en dissonans, om också blott med den negativa att icke fylla ut en ton i harmonien. Och få äro hemmen och tempelskändarne många.

Han skändade sitt eget tempel. Till dig, som kom lik en dufva, talade han som till en papegoja. Jag nekar icke att han hade rätt, att han uttalade den »allmänna meningen» i rummet. Ty dina ögon voro värda icke en sonett, men tusen. Och din halfgrekiska profil var retande, ögonsmekande, och ditt pannburr kittlade i hjärterötterna, och din mun — ja din mun...

Han talade sant, men han talade rätt. Och han berättade om dig allt hvad jag vetat under alla de tio minuter jag känt dig. Han hade icke behöft för mig påpeka ditt ansiktets linier och dina ögons karakter. Men han gjorde det, ty han var själf tjusad däraf. Och han var drucken. Och du var för honom en flicka på en krog. Ty hans hem var hans krog.

Men du var gången icke till en krog, utan till ett hem. Därför studerade hans ord tillbaka likasom i sagan den elake furstens kulor från ängelens skinande vingar. Det visste du kanske, och helt säkert skulle du gått med förakt, om han varit ensam.

Men jag satt där, och han hade talat till oss båda. Du såg ej mig medan han talade och kände mig därför ej. Hvem var jag? Jag kunde vara en usling, en hemkroggäst, som gillade eller hade roligt af hans skymf, ty jag sade intet. Men om du trott mig sådan, hade du gått därifrån med dubbelt förakt.

Nu gick du, men i tamburen började du gråta, och jag hörde hur du snyftade. Om jag hade heder och föraktade honom, hvad skulle jag tänka om en flicka som inför en främling behandlades så af folk som kände henne?

Stackars, stackars barn . . . Jag ville sett tårarna i dina stora ögon, jag ville tagit dig och fört dig i den mörkaste skugga på jorden, jag ville känt din tår på min kind och hviskat i ditt öra så tyst, att blott min andedräkt och mina läppars rörelse sade dig det, att du var den ljufvaste och älskligaste flicka som någonsin vändt bort ansiktet för att gråta öfver en förolämpning. Och du skulle hafva känt hur friskt mitt hjärta klappade sedan du med en enda liten tår sköljt bort all orenlighet som är af smärta och ensamhet samlat där.

Jag hörde ett ögonblick tanten med rutinerad tunga urskulda den druckne och trösta den ledsna; så stängdes dörren till tamburen, och jag förnam, att hon ännu en stund

talade till dig därute. Då brann min vrede, och med möda band jag mig vid stolen där jag satt. Och när jag förstod, att du gick lugnad, brusade grämseln upp till mina kinder, och jag ville fråga dessa människor, hvad de hade med oss, dig och mig, att göra och med hvad rätt denna kvinna tvang sin hjärtlösa tröst på dig, dig du älskliga lilla, som grätit för min skull och som jag ensam hade rätt att trösta.

II.

NÄSTA gång kände vi hvarann. Man känner hvarann när man träffas andra gången. Den där svarte ingeniören spökade omkring dig, fastän jag visste, att det varit slut innan jag såg dig. Jag visste att ditt hjärta var tomt och ledigt och beredt. Men jag var spökrädd. Jag, som hade så många gamla spöken kära, fruktade ett ingeniörsfantom, hvars existens jag blott misstänkte. Det var slut. Men jag visste ej hvem som slutat. Du? Han? Jag ville ej veta det. Jag bäfvade, när de talade därom, jag vändades af fruktan att få höra att du blifvit sviken. Min egenkärlek, ser du! Jag

som älskat tio, men ingen svikit, delar med den som sökt utan att finna. Men en som funnit och förlorat är icke för mig. Jag är ingen allförbarmande Kristus, jag vill icke bli funnen af en som förlorat, jag vill finna en som ej kan förloras. Därför bäfvade jag. Och om han svikit, spökade han.

När du inträdde, vardt du glad att se mig. Dessa människor satte mig högt, ty vi hade då ännu icke haft mycket att göra med hvarandra. Därför hade de sagt vackra saker om mig. Och din själ, öppen för det ädla, var allt för ädel att tvifla. Jag förläter dig din tro om mig, ty du var bara nitton år, hvilket är yngre än folk tror, och din idealism hade kanske nyss förut studsat mot en karakter. Jag ler af princip icke åt kvinnor som tänka högt och skönt om mig. Åtminstone ler jag icke så folk ser det. Ty deras tanke har något berättigadt. Min vilja, ser du, är verkligen något slags genius fast

»för djupt i stoftet bunden». För starkt dragen till kvinnan, menar jag, för svag att reglera sin egen kraft. Ty däruppe sväfva de stora drömmarna och de höga ideerna, och därnere ligger kvinnan i dunbolstrar. Däremellan är viljan satt, och att kunna lasta henne lagom, att kunna reglera attraktion och repulsion så, att hon har sin bana midt emellan däruppe och därnere, det är det normala, det sunda, och det kan bli det stora. Jag for som Faeton från högst uppe till längst nere, och hans öde skall bli mitt. Men fast jag kryper där nere har jag varit där uppe. Därför ler jag af princip icke åt de kvinnor som tänka högt om mig.

Du vardt glad när du såg mig. Och jag hade redan länge varit glad. I mina ådror sjöd ännu värmen af champanjen som runnit vid den stora festen, och nattens glada minnen hade ännu ej fördunklats af en timmes sömn. Det var söndagsförmiddag, och jag skulle egentligen referera

festen. Jag hade åtagit mig det, ty icke kunde jag veta att du skulle komma.

Men den förmiddagen var det visst gladt i det där hemmet, ty du var glad. Du var rar i din glädje nu, liksom du varit det i smärtan första gången. Och när du stötte ditt vinglas mot mitt, sade du: »Jag var så barnslig som grät, men jag var så ledsen då, och du förstår mig nog, du förstår. Jag är så glad nu!» Det var ditt öga som så omtalade, hur du förstod.

Då var det jag döpte dig till Ingalill. Icke blott på grund af ljudligheten med ditt oriktiga namn, utan emedan du var Ingalill. Det sköna, lilla, täcka, naiva, omedvetna, älskliga, allt hvad det namnet innehåller var du. Och från den stunden var du Ingalill, och Ingeborg var någon af de tusen andra, en främmande flicka som jag någon gång hört nämnas i samband med en svart ingeniör som jag ej sett.

Flickor borde aldrig få namn utan af kärleken. Att få sitt rätta namn i dopet är en tillfällighet som icke händer många. Låt vara att deras första namn är fingeradt, det händer dock ofta att det tages som verkligt. Jag vet en flicka som skulle stått emellan dig och mig, om jag ej ett helt år trott att hon hette Maria; först när det var för sent fann jag att hon rätteligen borde heta Maja. Och jag vet en som vid sjutton år själf ändrade sitt namn från Viktoria till Lisa; och hennes lif förlorade icke på den ändringen. Och nu händer det ofta att flickan, omedvetet, sträfvar att likna det namn hon fått i dopet, då i stället namnet borde likna flickan. Men om flickan ginge namnlös emot den som skall älska henne, så skulle sedan hennes blotta namn icke endast väcka men vara kärlek, vara kärlekens uttryck. Och namnet, som blefve namnet på hennes spegelbild i mannens hjärta, skulle vara till blott för de två, de enda

som hafva att skaffa därmed. Det är äfven af andra grunder absurdt att flickor skola ha namn för lifvet innan de älskats.

Jag nämnde dig Ingalill, och det var min kärleksförklaring. Och sedan den stunden är du ingenting annat än Ingalill. Så kan man göra, man kan stryka ut det fingerade. Det gamla vedertagna kan väl länge stå hindrande i vägen och vara svårt att få bort. Men jag har aldrig känt dig under annat namn än det du den gången fick af mig. Ty du tog emot hvad du fick af mig, och du blef så glad däröfver, att jag af glädje glömde bort mitt arbete, som låg halfgjordt där inne på skrifbordet. Och när du gått med förmiddagen, och bastanta middagsrätter grumlat champanjelifvet i mina ådror, föll vanmakt i min hjärna, och naturen kräfde sin rätt, och jag försummade mitt referat.

III.

HUR kunde de veta af vår sympati, när de sedan nästan aldrig sågo oss tala vid hvarandra? Jag kom, och du blef som förut, du kom, och jag fortsatte att tala med de andra. Vi träffades aldrig annat än hos dem, och det såg egendomligt ut att vi under ett par månader alltid kommo dit samma dagar; lördag, söndag eller hvilken dag som helst någon af oss kom dit, var alltid den andra där eller kom strax efter. Det skämtade man öfver; »själarnas sympati» sade en; »list» sade en annan. Men redan i början hade falkögat sett sanningen. Hvad hade hon sett? Det dröjde

ju rätt länge, innan vi själfva ville ens för hvarandra låtsas om, att vi sett något. Och vi demonstrerade vår likgiltighet så ofta ett tillfälle erbjöd sig. Det var som om vi älskat för första gången. Det var den där brytningstidens kärlek, som så ofta tar på sig en mask af motvilja. Men den masken är tunn och hvit och den som ser utanpå kan följa skuggorna af hela den inre komedien. Säg hon dem?

Hon måste ha sett dem, ty där fanns intet annat att se. Om icke det att jag den där gången, när lampan på bordet stod midt emellan dig och mig, flyttade mig en centimeter åt sidan, så att utsikten blef fri. Jag minns att det då plötsligt klack till i mig som om jag gjort en ohjälplig faute, och instinktmässigt vände jag genast blicken från dig på henne. Hennes ansikte lyste och hon sade blott ett sakta h m. Och fastän krossad som en på bar gärning gripen, kunde jag ej förmå mig att bekänna. I

stället reste jag mig som en trampad orm, och min blick gaf henne ett hugg, hvars gift åtminstone lät henne känna, att jag icke brukade låta mig trampas, äfven om jag föraktade den som trampade. Men i samma stund erkände jag mig besegrad, i det jag åter flyttade mig så att lampan stod emellan oss. Och så blef jag hela timmen sittande i den bittraste grämelse, tyst och idiotisk som om jag för första gången i mitt lif sutte mellan en älskad och en hatad. Och för att öka grämelsen började min hjärna rifva upp minnet af dina ögon, de stora, glada, skälmska, som lyste på andra sidan lampan, din figur den lilla, som med hufvud och allt icke räckte mig längre än till axeln, dina smidiga, smekande former som alltid och in i drömmen retade mig att lyfta dig och lägga dig på mina armar och bära dig långt bort i ensamheten, dig den mjukaste flicka jag någonsin drömt en kyss af, dig som jag älskade och icke fick tala

till, icke betrakta ens — för henne den femtioåra, utbrunna, som i plump indiskretion gjorde sitt nöje af att med nålar sticka andra på en öm punkt som hos henne själf hårdnat till horn. Och genom allt detta blänkte revolvern som ligger i min hjärna, det lilla blankskurade vapnet, med hvilket jag en gång var nära att rensa en hel balsalong från obehöriga ögon, för att ensam och ostörd få dansa med en enda. Nu tog jag det i handen, spände hanen och satte i sjudande mordlystnad mynningen på hennes tinning. Jag skulle ha tryckt till om hon icke i detsamma med ett ord afväpnat mig. Med ett menande leende deklamerade hon:

Så tyst, så sluten. —

Är bröstet träffadt, är vingen skjuten?

Min revolver föll i golvet och jag vaknade upp — ja, verkligen träffadt, jag själf, för andra gången krossad af hennes cyniska skämt med min innersta dröm. Då svor mitt

hjärta hämnd, och den eden bekräftades sedan i tamburen när jag hjälpte dig med kappan och hon stod på tröskeln, skadeglad, strålände, patetiskt deklamerande:

De bägge passa för hvarannan
som hjälmen passar sig för pannan,

IV.

Du hade förut brukat räcka mig den bara handen till afsked. Den kvällen glömde du dig, och jag omslöt en liten hemmastickad vante, en liten påse med tumme, och jag försäkrar dig att det ögonblicket var ett af de gladaste och lyckligaste i mitt lif. I den lilla påsen låg din lilla hand och dina fingrar, jene himmlischen Gestalten, kunde röra sig fritt därinom, springa omkring som badande barn — kan man tänka sig något mera, jag hade så nära sagt, oskuldsfullt? Allt det naiva, älskliga, halft landtliga i ditt väsen kände jag i denna vante. Jag ville rycka den af dig och stoppa

i min ficka, men någonting hindrade mig och så blef jag stående med din hand i min. Väntade du att jag skulle säga något då? Här i din egen port? Du hade under vägen gifvit ord åt min indignation och sagt:

»Jag går aldrig mer till dem.»

Nu frågade jag:

»Kommer ni aldrig mer till dem?»

Och du svarade:

»Nej!»

Då kunde jag ha talat, men jag suckade blott:

»Då träffas vi kanske aldrig mer?»

Och du svarade intet. Men sedan frågade jag, huru dags du slutade på kontoret, och du svarade:

»Klockan tre.»

Då förstodo vi hvarann och skildes åt.

Men vi träffades icke.

Den veckan skulle min röst ha stockat sig, om jag mött dig. Din lilla vante tände mig för högt och brände mig. Mitt blod blef varmt och jäste

som nytt vin. Och veckan därefter brast min ena lunga som en gammal lägel.

»Jag vet ej hvaraf det kunde komma,» sade jag till doktorn. »Utan någon föregående öfveransträngning kom det plötsligt, omotiveradt.»

»Det kan ha psykiska orsaker,» sade doktorn.

Men efter den veckan jag sedan sänglåg, var jag så förstörd och svag, att ett halft års sjukliggande förut icke gjort mig sådan. Och när jag såg mig i spegeln, blef jag rädd att du skulle få se den bilden. Och det icke bara af egenkärlek, men af verklig fruktan. Ty hvarför skulle jag tro dig djupare än andra kvinnor? Af min själ hade du fått så oändligt litet under de sju, åtta månaderna och det hade varit ofta som du sagt, att du icke förstod mig. Och mina dikter hade du icke läst, ty de läsas icke. Af ytan hade du måst sluta till djupet, och så blef ytan det bestämmande, dominerande. Hvad

skulle du säga om en man, som blef halfdöd af en lindrig lungblödning? Och icke skulle du därvid tillämpa hvad du på skämt sagt, när det en gång undrats öfver min tysthet: i det lugnaste vattnet . . . Du som själf var så »lugn» hos dem! Nej, du skulle se döden i mitt ansikte, och du unga, friska, lefnadslustiga skulle icke, och allra minst nu när våren just slutat sitt skaparverk och naturen svällde af lifaktighet, du skulle icke kunna stå fast i kärlek till en dödsmask. Och så skulle hela vår saga hafva upplöst sig i en nebulosa och dunstat bort i rymden.

Ser du, det var mer än fåfänga, att jag reste bort till badorten utan att träffa dig, att jag försvann som en otrogen utan afsked, otrogen mot det ord jag ej sagt men visat och det löfte jag ej fått men känt, ser du, det var politik, ty det var kärlek.

V.

DÄR nere sken solen varmare än annorstädes och milda, torra, thymusdoftande vindar ströko öfver de vida öde slätterna och flåsade med balsam in i sjuka lungor. Där var ej ett träd till skugga eller fäste för en hängmatta, och som profeten under sin kurbits lefde jag i skydd af min stora skuggrika parasoll. Och som prydliga fjällskiflingar stodo stora parasoller i marken öfver hela den vida slätten. Men ungdomen lekte lawn tennis midt i det gassande solskenet, och jag kunde iakttaga hur bleka flickansikten bryntes dag efter dag.

Jag älskar icke bruna flickor och icke solbrända näsor som fjälla. Därför blef jag liggande ensam under mitt parasoll dag efter dag, ända tills den tiden kom att boken vände min själ ryggen och jag fann mig själf ett dåligt sällskap.

Det är ett godt tecken när den hvilande börjar finna sig själf en klocka utan kläpp, ty därifrån börjar en klangperiod för honom. När jag nu stod upp och sträckte mig på allvar, förnam jag en viss kraft i musklerna, och en stark lust att gå vaknade i mina ben. Det var en gammal passion, och när gamla passioner vakna, blir vägen kortare för konvalescenten. Eller kanske är det den sista milstolpen på vägen tillbaka till lifvet, och den milstolpen är alltid en glad anblick. I ynglingakraft spände jag senorna och gjorde en timlång rund kring bergsslätten. Sedan lade jag mig att sofva.

Morgonen därpå tog jag halfvan till frukosten och gick sedan ner i

»Unterland» som man kallade det lägre landet liksom på Helgoland. På vägen dit rann mig i minnet, hur du förlorade din första illusion om mig.

Det var sant som jag berättat för dig, att jag aldrig smakat brännvin. Och den gången när du såg på, tog jag min första sup. Och jag tog den blott därför att du såg på. Du visste icke hvilken smälek, hvilka förödmjukande tillmälen jag varit utsatt för vid hundra smörgåsbord; kvinnor, unga, täcka, hade stött sina glas tillsammans förbi mig, och jag hade blifvit ansedd för en stackars ledbunden gosse, som måst lofva mamma att ej röra det farliga giftet. Jag hade tegat och icke låtit någon veta, att det blott var en fix idé af mig; att min gamle far under hela sitt lif ej smakat brännvin, och att jag fått den fixa idén att däri likna honom. Nu när man kallade mig, erinrade jag mig ej hvad jag berättat för dig.

»Leon,» ljöd det. »Du är väl mogen? Visst tusan ska du ha supen.»

Det var en liten namnsdagsfest. De tre herrarne i huset stodo med glasen höjda och äfven ett par fruntimmer höllo glas. Jag var tjugu år. Skulle man smäda mig? Naturligtvis, ty den som dricker smädar alltid den nyktre. Jag tänkte på dig — och tömde mitt första brännvinsglas.

Fy tusan, om du visste hur det smakade, skulle du förlåta mig.

»Ser du det!» ropade husets dotter triumferande.

Jag vände mig om. Ni sågo båda på mig.

»Hvilket?» frågade jag.

Hon började tala, och du blef ond och ville tysta henne. Men när hon likafullt berättade, att ni hållit vad på mig och supen, och att hon vunnit, blef du ond och skamflat och gick in i ett annat rum. Det skulle du icke ha gjort, ty det var icke

behärskadt och försiktigt. Men visst var det ledsamt, att du så skulle förlora en illusion; ty den förlusten kostade dig tjugufem öre. Men du skall få ersättning, jag lofvar. Och ju fler illusioner om en person man förlorar, desto mer vinner man personen själf. Du vågade tjugufem öre på min fasthet och tappade, men fick i mitt sköldpaddskal ett hål, ej större än en tjugufemöring, men dock ett hål att se igenom. Och hvarje gång jag tar en sup tänker jag på dig!

Och nu gick jag här på barkströdd, pilskuggad promenad och tänkte på dig.

Där nere i dalen var lifvet mindre sömnigt, man dansade och illuminerade och gjorde glada fester. Den glädje min återvändande hälsa väckt, reste sig inom mig, och jag blandade mig i vimlet och började dansa, först blott fransäs, sedan äfven de yrare danserna. Kvinnan som sådan, hvilken jag på länge ej sett uppå, blef åter en ingrediens i mina lifsfunde-

ringar, och jag kände att något stod för dörren. Om du då varit där, skulle jag ha tagit mitt steg. Nu gjorde jag en tjänst åt en främmande dam, och det var allt. Det var en tjänst, som blott en man af mitt yrke kunde göra, och jag gjorde den nästan oombedd. Men hon kom till mig och tackade mig, och när hon tackade mig var hon så strålande, så full af lif och lofvande lycka, att jag icke skulle hafva varit nära min återvändande hälsa om jag försmått henne.

Ja, du skall icke tvifla, jag försäkrar dig, att jag älskade henne — en vecka, en dag, en timme, kanske blott en minut, men jag älskade henne verkligen. Hvarför skulle jag icke det? Hon glödde mig till mötes, och en kväll sade jag henne att jag älskade henne. Månen sken den gången, och hennes kinder glödde och hennes vilja låg i min hand. Men då jag skulle kyssa henne var jag oförständig att vilja möta hennes

blick. Äfven den glödde, men ögat var torrt. Det kanske berodde på månen eller på skuggan eller på mitt eget öga, men för mig var det torrt. Då hejdade jag mig och i det ögonblicket förnam jag, att min kärlek den gången icke var äkta eller också icke räckt mer än en dag, en timme, kanske blott en minut.

Ty jag älskar icke torra kvinnoögon, och jag vill att det öga, som glöder för mig, icke skall vara torrt. De där ögonen, som för sin polityr använda minsta möjliga vätska, komma mig att tänka på gångjärn som gnissla. Och jag tycker icke om gångjärn som gnissla. Ty jag är den störste idealist som någonsin älskat materian, och i den krassaste situation söker jag en sublim känsla. Men när jag finner något annat, faller jag från skyarna djupare ned än en ädel kvinna kan falla. Och sedan jag såg dig skall jag aldrig blifva nöjd med en annan kvinnas ögon.

Ty jag har sett dig gråta, gråta
barnets och oskuldens tårar för
min skull.

VI.

DET är det som är den tyngsta anklagelsepunkten emot dig — du har gråtit för min skull. Jag vill visst icke förneka att det godt kunde vara för din egen skull du grät, att du kunde ha känt dig kränkt rätt och slätt, utan en tanke på den främmande. Men min egenkärlek reser sig upp mot en sådan möjlighet. Du skulle då icke ha kommit igen och låtit dig berättas om mig och kommit dit den söndagen du visste att jag var där. Du skulle ha tänkt på att det är farligt att gråta så, att en man kan i en eller annan mån taga tårarna åt sig.

En kvinnas tårar ha visst icke något annat i sig än hvilka tårar som helst. Men dels gråta männen icke, dels är tåren, antingen af ett barn eller af en käring, något af ultimatum. Och så, ja det är sant, en kvinnas tårar ha dessutom det att de äro tårar af — en kvinna. Kvinnan är icke ämnad att göra obehag utan behag och harmoni; därför blir en gråtande kvinna något disharmoniskt. Och männen, som följa naturen och söka ro i kvinnan, vilja äfven hjälpa naturen och jämna ut disharmonien ur den gråtande kvinnan. Därför väckes intresset för en gråtande kvinna; och det är början. Men hon skall vara kvinna när hon gråter.

Det var du — och det är den första anklagelsepunkten emot dig. Den andra och tredje och fjärde intill den hundrade visa klart och konsekvent hän emot ett mål. Men den mest graverande omständigheten är ett korollarium, och det är att jag

älskar dig. Försvara dig emot detta om du kan! Hälften vore tillräckligt för att fälla dig. Men jag skall icke fälla dig, ty jag älskar dig. Jag älskar dig så som en skolgosse älskar en pensionsflicka han ofta träffar. Med en brusande omedelbar passion för den älskade som hon nu är, emedan hon är så nu; lycklig i drömmen och frässande på en långt, långt framtida lycksalighet. Och jag älskar dig som barnet älskar sin sista karamell, medvetet om allt det ljufva där är inneslutet, smackande med läpparna i lyckan att äga en kostlig karamell, men icke vågande stoppa den i munnen; ty då hade det ingen karamell mer.

Ty jag älskar dig som man älskar en tjuguarig flicka som är liten och skälmsk och mjuk i linjerna och hvit på halsen och blond med blåa ögon och buktig panna och fylliga kinder och grekisk näsa. Och jag älskar dig som man älskar en flicka man sett gråta barnets och

oskuldens tårar; och som man älskar
en kvinna, hvilken känt ens kärlek
och gjort sig beredd och väntar.

VII.

NÄR jag kom tillbaka från badorten, sade mina vänner att jag blifvit fetare och såg stark ut. Det gladdde mig och jag skref flera bref till dig. Det på vers beslöt jag att sända. Men på väg till breflådan mötte jag din bror, som kom från skolan, och han hälsade på mig. Jag uppehöll honom och frågade hur du mädde, och han svarade att du hade varit sjuk och borta under sommaren. »Hälsa till henne så mycket,» sade jag och affärdade honom.

Kunde du blifva sjuk? Du sjuk! Ja det händer underliga saker. Men att du varit borta gjorde mig orolig . . .

nya människor, nya intryck, nya känslor . . . och jag knycklade hop brevet i fickan. Kanhända hade mitt samvete en sjuk fläck.

Hos dem, där vi först träffades, hade du ej varit sedan den kvällen jag tog din stickade vante i hand.

Men nästa lördag, medan jag satt där, kom du. Då var du glad och sade, att du ej kunnat komma dit, emedan du varit sjuk och borta. Men jag hade aldrig sett dig så frisk i hy och blick.

Den kvällen fingo vi ej mycket af hvarandra. Men nästa gång blefvo vi sittande ensamma i rummet en lång stund. Och då var det du sade till mig, att du kunde se på mina ögon att jag var elak. Ja, det är ju märkvärdigt, som barn var jag ej elak alls, utan tvärt om ansedd för att vara dum. Men om jag nu velat vara dum, så hade jag dragit in dig till mig, där jag satt bredvid dig i soffan, och pressat dig mot mig och gjutit mina kyssars forsar som olja i din

eld. Och sen kunde jag burit dig hem och gjort mig ett hem. Ty man säger icke på måfå till någon att hans ögon äro elaka; icke med sådana ögon som dina då voro. Du försade dig, och om jag velat vara dum . . . Men jag var icke dum. Ty jag älskade dig med den rätta kärleken, men jag hade ännu icke lärt dig att hafva den rätta kärleken. Och jag fick plötsligen en idéassociation i helt annan riktning. Ty, ser du, mina elaka ögon äro hufvudet på en spik. Och de skulle kunna få sitt eget kapitel — under en annan rubrik. Men det vill jag säga till dig, att om jag har elaka ögon in i kärleken, så kan du skratta antingen åt kärleken eller mina ögon. Men min kärlek skrattar du icke åt. Icke sedan den kvällen jag redan sträckt min famn och sagt: skyll er själf! Då ryste du icke; som om du förstätt hur menlös jag var och hur abstrakt jag menade.

Jag kände från första stunden, hur du drog mina sinnen. Men från

samma första stund fick min kärlek äfven karakteren af ett slags gymnasist-platonism. Besynnerliga blandning. Och den kvällen vi efter ett par månaders bekantskap första gången förtego vår kärlek, trodde jag det var barnslig räddhåga som höll våra läppar från hvarandra. Och längre fram, när jag varmare fäst mina tankar vid dig, undrade jag om den där återhållna kyssen kunde bero på en instinkt, en omedveten fruktan att därur kunde spira något oberäkneligt; ty jag trodde ännu att försiktighet fanns i min karakter. Men när hon, som kallade sig din väninna, skvallrade för mig, fick jag bekräftad den upptäckt jag gjort om min kärleks karakter, och hvarur jag dragit kärlekens filosofi eller läran om kärlekens rätta bruk, det är den rätta kärlekens bruk.

Hon är icke din väninna, det tänkte jag redan då, ty i så fall hade hon ej sladdrat om en sådan bagatell, hvilken du dock för allt i världen

icke velat ha fram. Men jag är glad, att hon icke var din väninna. Ty jag sätter ett skämt af dig tusen gånger öfver den trofastaste kvinnovänskap på jorden.

Vi skulle gå samtidigt, du och jag, och för att spara dem trapptraskandet tog jag portnyckeln. När jag kvällen efteråt återlämnade den sade hon:

»Kommo ni ordentligt hem i går?»

»Ja visst.»

»Men Ingeborg sade, att portnyckeln inte gick och att ni måste ligga i portvaktens ena rum?»

Då gladdes jag öfver min Ingalill som den gången jag fick din vante i hand. Min mogna vuxna flicka med uppsatt hår, min tysta, förståndiga, som satt på kontor och räknade siffror och skref i kolumnerna af digra folioband, hon skämtade som en tredje- eller fjärdeklassist! Jag såg dina skälmska ögon le och tjufpojksdraget vid din mun förstora sig

så läppen kröktes, och jag hörde dig skratta undertryckt förtjust, som om du sagt något riktigt vågadt till någon riktigt förtrolig. Och sedan såg du på henne förvånad och så skrattade ni båda.

Ja, sådan skall min Ingalill vara. Skälmsk och naiv och oskuldsfull som ett barn i tredje eller fjärde. Jag ler när jag skrifver detta, och jag har alltid lett när jag tänkt på det där skämtet om portvakten. Hon var förlofvad, men du kunde vara ett strå hvassare, menade du. Och hon hämnades genom att tala om ditt skryt för mig.

Men ju mer jag tänkte därpå, desto klarare blef mig min kärleks styrka och min styrkas vilja. Ty sedan dess älskade jag dig visst starkare än förut, och från den stunden har jag ägt min kärleks filosofi.

VIII.

KÄRLEKENS filosofi innehåller ju blott ett enda ord: älska. Men den filosofien är icke den lättast lärda, och få kunna den. Se dig kring, finnes här ett hus, där icke tio äktenskap döda kärleken; går en dag, som icke skiljer tio älskande par genom äktenskapet? Och hur länge skall flirten, som äger något stort i sig, växa fram i otidig väderlek som en blomma och förkvävas af bristande förutsättningar?

Att älska är icke att yrsla till och flyga rakt i ljuslägan. Ty kärleken är lång och många hafva sagt evig

Att älska är icke att flamma upp som en låga när dörren öppnas och slockna när dörren stänges. Ty kärleken är jämn som en harmoni.

Att älska är icke att kyssas och gråta på perrongen eller söka hvarandras närhet och smekas på bjudningar. Ty kärleken är stilla och dold. Och han, som älskade renare än alla andra, sade om en kärlekens yttring: Gå in i din kammare och slå dörren till och blif med honom hemligen.

Att älska är icke att brinna som ett bål och lysa och värma dem alla som träda intill.

Ty att älska är att glöda i jämn glöd som ett kol i en mörk vrå, dit fläktarna därutifrån komma blott så mycket att de kyssa bort falaskan, som är förbrunnen materia.

Ty kärleken är en leende stillhet öfver glödande djup.

Och kärleken äger själf i sin stillhet sådana krafter, att hans storverk inga eruptioner kräfva. Och kärleken

är i sin tråd så lång, att den afklippande eruptionen gör en omätbar skada. Ty bakom sig har kärleken ett steg, två steg, tio steg, men framför ligger ett långt lif förtonande i en fjärran dunkel afslutning, liksom jorden under de gamles tider slutade någonstädes i en stor mystisk fiskstjärt. Och så lång är kärlekens tråd, att hur långt den än utdrages, hinnes aldrig den knut som är slagen på halfva vägen. Därför är det en olycka utan mått, när eruption bränner af kärlekens tråd, som kanske eljes skulle räcka in i evigheten för att kanske där befinnas äga sina båda ändar sammanknutna och bilda en oändlig kometbana med några få grader famnande tiden och för öfrigt löpande evigheten igenom. Hvem vet? Men hvem hänger fast vid tråden de få grader som famna tiden?

Men kärleken är en klockfjäder som spännes. Släpp af och fjädern skall gifva sin kraft och hålla verket i gång — tick tack, tick tack —

tjugufyra timmar, kanske mer. Men hvar är handen, som spänner fjädern nästa gång? Och detta eviga tick tack, som blir så enahanda, att blotta ljudet slappar, tills man upptäcker hela verkets mission vara att visa hvad tiden lider. Och så lider tiden och så slappas fjädern, och då ingen hand spänner henne, stannar verket.

Nej, men en lös fjäder rätt och slätt som spännes af en hand och hålles spänd af samma hand. Då mötas två krafter till att uppehålla hvarandra. I hvilket ögonblick som helst kan kraften släppas lös. Men den får hvila, hvila i stadig spänning. Och intet enerverande tick tack predikar enahanda och ledsnad, och ingen fjäder slappas, och inga visare skvallra om att tiden lider.

Det är det som är det stora, djupa, eviga, att hålla kärlekens spänning vid makt. Och det är icke trängande champanj, snält motad af

en plump kork. Ty det är en
mjuk varm hand som hvilar på en
levande spänstighet.

IX.

Nog skulle mången le åt två vuxna erfarna älskande, som icke en enda gång under två år träffades annorstädes än i en viss familj, för hvilken de förnekade sin kärlek. Och i själfva verket är det rätt sällsamt att vi förblefvo så. Hade du icke börjat förstå mig, förstå det raffinerade i att länge, länge hålla fast en tiondels sekund under kulminationspunkten, så kanske jag för länge sedan kulminerat. Men jag märkte, att du började förstå mig, och jag såg framför mig en lång, lång kärlek vid samma värme. Det är blott strax under kulminationspunkten kärleken

kan hållas jämn; en tiondels sekund på andra sidan är regress som icke kan hejdas. Därför kulminerar icke den rätta kärleken. Och jag var så glad, när du började känna mig. Och när du satt vid pianot, låg jag i dina harmonier som en alpstad i en molnbädd.

Du satt ofta vid pianot. Du älskade »Glädjens blomster», men när jag sade att den icke stämde med mig, sade du, att du aldrig ville spela den mera. Och genast gaf du mig en rysk folksmelodi med stämning af ett leende, som när som helst kan bryta ut i de innerligaste tårar.

»Den måste ni älska,» sade du.

»Ja, den ville jag ofta höra,» svarade jag och sväljde ned slutorden »er spela». Ty din »väninna» kom och afbröt.

»Ingeborg frågade mig i går hur Leon mädde,» sade hon till mig i det hon såg på dig.

»Det kan jag aldrig tro,» inföll

hennes fästman snabbt, men som öfvertänt.

»Det gjorde hon visst det.»

»Ånej, inte gjorde ni det?» Och han triumferade redan. »Säg mig på er heder, ni frågade väl hur herr Berg mädde?»

»Det gjorde hon visst inte, utan hur Leon mädde.»

Du teg.

Han vände sig till mig:

»Tack, säg! Tack skön Ingeborg!»

Jag satt stum och blef visst röd. Icke af min kärleks filosofi, ty med de bortlagda titlarna kan följa en flik af poesien, men behöfver det ej. Icke heller för att spara den saken at ett heligare tillfälle, ty en sådan traditionell handling ger det heliga tillfället en släng af teater; och för öfrigt sökte jag icke det heliga tillfället. Men min själ reste sig för jag vet icke hvilken gång i vrede mot dessa människor, som skrattade at hjärtan och anklagade det heligaste

och afbröto de renaste stämningar med rätt skämt.

Och du fortsatte din afbrutna musik. Men från den stunden förstod du visst hvad jag sett länge, att de icke voro dina vänner. Ty på hemvägen bröt du ut i förtviflan mot deras tungor och sade:

»Tro dem ej, tro dem ej!»

Och du var nära att gråta och hängde dig med hela din själ fast vid något du trodde dig hålla på att mista, och du upprepade med hjärteängslan:

»Tro dem ej!»

Du fruktade kanske att de invigt mig i den där förskräckliga historien om den svarte ingenjören som det var slut med. Men du visste icke, att de ej heller voro mina vänner, därför sade jag ej till dig: tro dem ej, tro dem ej!

Men du gick fortfarande till dem och du satt mycket vid pianot. Det var rätt lustigt att sitta där när du kom. Du hälsade och sade två ord

och gick sedan rakt fram till pianot, där du blef sittande hela kvällen. Det var som du riktigt ville visa, att det var icke för deras skull du gick dit. Det sade du också en gång till mig. Därför spelade du ej heller för dem.

En gång midt inne i en romans stannade du plötsligt och vände dig om på stolen och såg. Det var de där plötsliga öfverväldigande ögonen jag ej sett på länge, icke sedan du upphörde att hafva ditt handarbete med dig. Du brukade ibland, helt omotiveradt, lyfta dem från arbetet till mig, och det låg då en viss förundran i dem. Jag förstod dem ej fullt. Men ingen har kunnat så lyfta sina ögon från arbetet på mig.

Din musik var plötsligen tystnad och du såg. Hvad såg du? Såg du att jag applåderade . . . med ögonen?

Jag kom ihåg en som jag känt och som en gång stod vid pianot och sjöng. Söngen var slut och hon såg på publiken som om hon försökt

att härma dina ögon, hvilka hon aldrig sett. En applåd brast lös. Då log hon och hon applåderade med och sprang tvärs öfver den stora salongen och applåderade sig själf af hjärtans lust och skämtsam ironi.

Såg du att jag applåderade med ögonen? De andra vände sig, för att draga nytta af pausen, mot hvarann och började tala om en död mans affärer. Då såg du ännu en gång och så vände du dig om och smekte fram den där ryska romansen, hvars leende stämning när som helst kunde svämma öfver i de innerligaste tårar. Och dina toner buro mig som om jag suttit med dig i en gunga fäst långt uppe i himmelen och sväfvande fram öfver en oändlig, majleende jord. Och när du slutat, kände jag de mildaste fläktar smeka oss två på vår vida pendelfärd öfver den majgröna jorden. Och det var tyst en lång stund; kanske kände de luftens rörelse af vår farande gunga.

»Du har blifvit så tyst på sista tiden?» sade den femtioåra till dig.

Då såg jag hur din själ reste sig och drog en klinga. Och min själ ställde sig bakom din, färdig att gripa in.

»Ja,» sade du, »jag blir alltid förstummad när jag kommer hit.»

Och i samma sår du gjort föll min klinga.

»Och det blir jag också!» sade jag bestämdt, hårdt, anklagande.

Femton minuter senare följdes vi åt från dem för att aldrig mer återkomma.

X.

NÄR jag tänker på hur det under två års tid blott undantagsvis hände att den ena kom till dem utan att den andra var där eller kom sedan, samt hur vi fingo våra sommarnöjen i skärgården knappt ett par kilometer från hvarandra, och detta allt utan den minsta öfverenskommelse, vetskap eller ens hemliga aning, när jag tänker därpå kan jag ej neka till att jag skulle stämplat något sådant i en roman som konstrueradt eller osannolikt. Och likväl var det så. Men i en roman skulle bestämdt något ha händt under den sommaren.

Jag var fri och ledig då. Icke

rådde jag för, att bolaget blifvit upplöst och jag själf utan plats, ty jag hade gjort min plikt och mer därtill. Men ett bolag är en juridisk person med juridiskt samvete. Och när det befanns fördelaktigt, styckade den juridiska personen sig själf, och lemmarna togo så mycket de kunde och sprungo hvar åt sitt håll. Men hjärtat som drifvit ut blod till lemmarna och lungorna som drifvit maskinen och hjärnan som tänkt och alla de andra organen, som i förening samlat kraft att gifva lemmarna, de blefvo liggande lämnade åt sitt öde. Och jag var en bland dem. Och för att icke behöfva skämmas i stadens kvalm och damm for jag ut i den friska skärgården. Och de salta vindarna styrkte min dröm och mina lediga tankar famnade dig.

Men en gång när jag varit inne i staden, var du på båten. Och det befanns att min ö låg ett par kilometer bortom din. Och äntligen på det klara med ödets vink sade jag:

»Jag kommer i morgon förmiddag!»

Och du log af lycka när du sade:

»Ja — men icke på förmiddagen — då är jag i sta'n — på kontoret.»

Det var min knäck för den sommaren. Hvarje morgon for du, kvinnan, in till ditt arbete och hvarje middag ut igen. Men jag, mannen, sof till klockan tio och låg i hängmatta och läste böcker och seglade och drömde kärlek.

Hvad rädde jag? Men det var naturvidrigt och jag skämdes. Jag ville icke träffa dig. Och jag kom icke, och jag kom icke på hela sommaren.

Men i glödande slöhet vandrade jag genom skogen i tusen riktningar, och i min hängmatta formade jag vers för dig, och i min båt jagade jag öfver den stora fjärden när vinden var som värst, och i soliga förmiddagar kretsade jag omkring din ö som en spejare med sjukt samvete. Men så fort middagsbåten blef synlig, stack

jag af som en skrämde mäs bakom den tätbevuxna granudden och tände min pipa i dess lä för att sakta glida hemåt som en trygg, liknöjd skeppare.

Förstod du mig? Jag var så rädd en söndag när ångslupen lade till först vid din brygga och sedan vid min. Jag vände min båt i medvind rakt ut på fjärden, glad i tanken på att få kryssa tillbaka. Och jag vågade ej vända mig om, fastän jag visste, att min ö låg så långt borta, att jag ej kunde skilja den från din och de andra. När jag sent om kvällen kom hem, väntade jag något. Men när intet afhöordes, frågade jag med undertryckt spänning, hvem som varit med båten. Puh! — En ankare svagdricka och en jungfru från sta'n!

Visste jag icke det! Du förstod mig. Och du väntade. Du satt på ditt skär och väntade mig. Du satt på soffan i skuggan ofvanför bron och virkade hela eftermiddagen och väntade att ångslupen skulle komma från öster, och när den kom och gick

förbi, tappade du en maska eller två,
och så drack du ditt kaffe och vän-
tade på ett hvitt segel som glänste
vid bryggan näst öster ut.

Och om förmiddagen kretsade jag
omkring din ö med sjukt samvete
och förintande själfanklagelser.

Men när hösten, dådlustens tid,
stod för dörren, tog jag fram papper
och penna.

»Skyll er själf!» hade jag sagt.

XI.

I LEENDE september gaf lifvet mig åter en hållpunkt. Da gick jag för första gången att möta dig — klockan tre — da du kom från kontoret. Da såg du på mig att min sommar varit mörk, och min höst ljusnade. Och da lyste ditt öga. Och icke en glimt af förebråelse låg däri. Ty du förstod mig.

Men för att tala frågade du hvad jag gjort.

»Jag har skrivit en bok,» sade jag.

»Hvad handlar den om?»

Om kärlek. Men jag vet inte
hur slutet skall bli.»

»Å, låt den icke sluta . . .»

». . . ännu?»

HISTORIEN
OM ETT IDEAL

The whole of this
has been well
of the best
...

HISTORICAL CALENDAR

...

HISTORIEN
OM ETT IDEAL.

HISTORIEN
OM ETT IDEAL

I.

DET var förhastadt, jag kände det på mig genast. Jag røjde det, som ej borde röjas. Men det kom så plötsligt för mig, jag glömde dem allesamman och sade det blott som till mig själf. De sutto allesamman vid mitt divanbord, modern med sina två döttrar, och jag var nyss inkommen. Min mor, som presenterat mig för de två jag ej sett förut, hade gått ut i ett annat rum och vi hade, alla mot en, bytt några likgiltiga tomma fraser, som man brukar. Jag är säker om, att den glimt af bestörtning, som vid mitt inträde farit öfver mitt ansikte, icke observerats af någon,

och att jag nu syntes stå där som en likgiltig, tom, oskrifven, beredd att mottaga de intryck, som de hade makt eller vilja att gifva mig. Den gamla damen fattade mig så och förstod, att hon måste taga ledningen, om här skulle blifva något af med samtalet. Hon grep det, som låg närmast till hands.

»Ja, ni två — amanuensen och Thora — ni ha ju träffats förr?»

Vi jakade båda, utan att svara.

»Fast det är allt länge sedan,» fortsatte hon. »Hvilken sommar var det du var på västkusten? Låt mig se, åttio . . .»

Då i ett ögonblick for min tanke från hufvudstaden längs tråden i alla dessa mina år, tillbaka till min ungdoms stora sommar där borta, och hastigt och bestämdt svarade jag:

»Åttiätt.»

»Så, ja, ja, åttiätt,» svarade hon och såg helt nöjd ut, som om hon med ens känt sig säker i en sak hon länge varit oviss om. Och hon tog

fram sitt arbete med en min som om hon ej vågat öppna väskan, ej kunnat känna sig hemmastadd här hos mig, förrän nu sedan en fråga blifvit besvarad, en farhåga undanröjd. Och när hon böjde sitt hufvud ned, så att den lilla hakpåsen kom till sin rätt, fick hela hennes ansikte karakteren af en hjärtegod gummas fryntlighet, af en naiv trefnad, som jag icke kunde återfinna hos någon af hennes döttrar.

Men om jag ej förstätt det af mig själf, skulle detta förnöjsamma uttryck ha sagt mig, att jag borde tegat, borde hjälpt henne att räkna ut hvilken sommar hennes äldsta dotter och jag råkats, och åtminstone ett par tre gånger kommit till oriktigt resultat i min räkning. Detta att på rak arm i häftig ton kasta fram årtalet afslöjade mig genast. Icke att det egentligen betydde något, men det kunde dock ha varit detsamma att nu visa henne, dem, hvad som varit, eller rättare att bekräfta det,

ty de kände nog till det, eljes hade de icke kommit till mig. Det kunde ha varit detsamma att så där plötsligen, ofint, oförberedt få femton års barnsligt känslolif blottadt. Det kunde göra mig löjlig, svag i all min styrka, inför deras ögon. Jag kände mig plötsligen förnedrad, förtviflad, och den hänsynslöshet, som slumrar innerst i mitt hjärta, fick makt öfver mitt förnuft, min vilja, min känsla af det passande, och som för att komma igen på ögonblicket gick jag genom rummen ut i tamburen, tog rock och hatt och försvann för hela kvällen.

Jag var icke i stämning att söka vänners sällskap. En oro sprang upp inom mig som en spiral och tryckte inifrån mot hjässan som om den ej fått rum och ville ut. Den måste dämpas, tryckas ned i ordning som en klockfjäder. Jag gick in på en ölkneipe och fick mig en portion riktigt salta kräftor för att bli törstig och satte mig så att blanda olika ölsorter för att få mitt hufvud tungt

till sömn. Det var det enda som kunde hjälpa mig, trötthet, sömn. Tråden i femton års känslolif hade denna kväll blifvit afklippt, snurrade sig samman, fick fnurror, oredig, hållningslös, tungheten måste komma. Men innan den kom, medan jag hällde i mig ölblandningarna, dansade min enkla, löjliga gamla dröm fram för mig från början till slut.

II.

MIN far var död sedan ett år och min mor ville icke tillbringa sommaren någon annanstädes än på den lilla badorten därute, hvilken han ryckt upp ur dess intet, hvars intendent han varit under tio års tid och på hvars lilla kyrkogård han äfven fått sin hviloplats. Så snart skolan slutat, gjorde vi oss i ordning och reste före midsommar dit. Den nye intendenten, en gammal vän till min far, hade styrt om rum åt oss och allt var i ordning.

Vid ångbåtsbryggan mötte oss intendentens fru och bad oss först följa henne hem; hon hade kaffebord

dukadt. Med ovanliga känslor trädde jag in genom intendentsboställets trädgårdsport. Här, där jag lekt i bodar och på planer, dem jag ansett för vår evärdliga egendom, här, där jag i hängmattan njutit litterära ynglinga-ideal, på denna gräsplan, som jag så många gånger själf mejat för att få den lilla inkomsten af höet, här steg jag in som en främling utan rätt, som en förvisad, jag kände mig brottslig och ville rymma, jag fick motvilja mot denna lilla trädgårdstappa jag älskat så högt. Och när jag trädde in och fann, att de förändrat trappuppgången och gjort tamburen mindre för att förstora ett rum, tyckte jag mig se en förfalskning, ett helgerån. Och som vissa fåglar öfverge sina bon, när äggens inbördes ordning blifvit rubbad af profana händer, så ville jag hasta härifrån. Det var som om renhetens ande hade öfvergett vårt gamla kära hem.

Då såg jag henne för första gången. Hon kom ut ur ett rum

och stannade på tröskeln. Hon hade mörkbrunt hår, jag tyckte nästan svart, och stora, bruna ögon. Hon hade frisk rödaktig hy, svagt runda kinder och var för öfrigt lagom fyllig och stadig. Hon såg nästan lång ut.

»Ja, det är Thora, min brorsdotter,» sade doktorinnan.

Jag fick icke veta hennes tillnamn, men af samtalet blef mig klart att hennes far, som varit bankdirektör, dött ungefär samtidigt med min far. Min mor kände tydligen till dem, ty det talades en lång stund om den affidne och hans affärer och båda gummorna fällde ett par traditionella tårar af vördnad för dödens majestät.

Själ f satt jag och fumlade med mitt kaffe. Ehuru redan sexton år gammal och titulerad herre, var jag ännu betydligt blyg och inbunden och hade oändligt svårt att bli bekant med folk. Mina somrar hade jag till största delen tillbragt i vår lilla trädgård, som jag sällan lämnade utom för att gå till badhuset, och för mina

kamraters hemlif och danstillställningar vintertiden hade jag motvilja; det föreföll mig idiotiskt detta de unges efterapande af de mognare; man hade måst tvinga mig att gå i dansskolan för att få skick på mig, men till kamraternas bjudningar hade jag ej låtit tvinga mig. Och min far, som var en klok man, hade snart afstått från försöken att få folk af mig. »Det kommer nog!» hade han sagt.

Men det hade icke kommit. I sällskap med fruntimmer och flickor, äfven dem som voro yngre än jag, plågades jag alltid som i en tvångströja, jag hyste absolut motvilja mot hvarje väsen i kjolar och lagade alltid att jag slapp undan så fort som möjligt. Jag teg i deras sällskap mer än hvad höfligheten tillät, svarade icke ens på en del frågor och var djupt medveten om min tråkighet. Jag hade blott en tanke i hufvudet, att få komma undan. Många blefvo onda på mig, många gjorde energiska

försök att rycka upp mitt intresse. Men alla fäste afseende vid mig, och därför skydde jag alla.

Men här. Det var som när den lilla båten, vi foro hit med, vek af kring udden. Det var ett plötsligt lugn, en behaglig stillhet som förvånade mig. De båda fruarna pratade utan att fråga det ringaste efter oss två. Och vi tego båda, fullkomligt likgiltiga för hvarandra. Hon drack sitt kaffe Thora, och hade fullt upp att göra med koppen och kakorna, och jag gjorde på samma sätt. Och när vi tömt våra koppar, satte vi oss båda att höra på de äldres samtal. Fastän vi sutto bredvid hvarandra, föll det ingen af oss in att vi kunde öppna ett eget samtal eller gå ut i trädgården tillsamman. Hvardera af oss lade i stället an på att så tydligt som möjligt visa den andra sitt öfverlägsna förakt, vi vände ansiktet åt hvar sitt håll så långt det lät sig göra utan att allt för mycket väcka de andras uppmärksamhet. Och när

min mor reste sig för att gå, hade vi icke bytt ett ord, än mindre en blick.

Men i trappan vände jag mig om, och såg henne sträcka sig med armarna upp emot dörrposten bakom henne. Och för första gången i mitt lif såg jag en kvinnobysts härliga linier, kände jag en ståtlig smidig kvinnogestalts makt. Den taflan, en brådmogen femtonåring som sträcker sig i en dörröppning, står ännu inristad i mitt hjärta, och konstens skönaste skapelser ha förlorat sin tjuvningsmakt öfver mig för den taflans skull. Ty den taflan brände sig in som min första syn af det sköna och som min första kärlek.

Jag hade länge nog gått med hjärtat tomt; när erotiken kom, måste den komma rik, öfversvallande. Jag hade stått som en damm, som länge trotsat vårböljorna, tills den allt tunnare och tunnare plötsligen måste ge vika för den väldiga flodens makt.

Redan samma eftermiddag började jag längta efter det besök hos oss de utlofvat, och min längtan blef större för hvarje dag. Dagarna blefvo mig så oändligt långa, mina nerver spändes, jag kunde ha blifvit sjuk af längtan. Icke förmådde jag läsa, hvarken böcker eller tidningar, jag gick som i yrsel, gjorde milslånga promenader utan att vid hemkomsten veta hvar jag varit. Jag skulle samla växter, jag var tvungen därtill för framgång i skolan och jag gick ut med portören på ryggen, gick långt bort, ty det föll mig aldrig in att taga de växter, som funnos nära människors boningar. Men när jag så skulle börja insamlingen, fick jag en plötslig ingifvelse, att nu var hon bestämdt hemma hos oss, hon som jag väntade på. Och full af ångest rusade jag hem, darrande af fruktan att hon skulle vara redan gången. Någon gång hade jag växter med hem i portören, men aldrig fick jag ro att exami-

nera eller lägga dem i press. Det
var kärlek i mitt blod, hela den
första kärlekens pina.

III.

ÄNDTLIGEN kommo de en eftermiddag. Och för första gången i mitt lif gick jag obedd in i ett fruntimmerssällskap. Min mor och Thoras faster satte sig i soffan, vi båda blefvo sittande på hvar sin sida om fönsterbordet; deras stora hund, som fått komma med in, lade sig framför oss. Det kom öfver mig ett lugn som i en skog, jag hade icke minsta behof att tala, men kände det behagligt som det var. De gamla talade för sig och läto oss sitta och sköta oss så godt vi kunde. Först vände vi oss båda ut åt gatan och betraktade intensivt gräset mellan stenarna, som om vi

med alla krafter sökt att däraf finna en utgångspunkt. Så vände vi oss plötsligen som på en ömsesidig ingivelse inåt och började båda klappa hunden så hårstråna föllo på golvet och på våra kläder. Och när hunden reste sig upp och gick, blef det äntligen sagdt ett ord:

»Han tyckte visst inte om det!»

Sedan frågade jag hvad hunden hette och hon hvad nummer min pincenez hade och så bytte vi med långa pauser några idiotiska fraser om ingenting.

Men så snart de väl voro gångna, började jag längta igen. När jag gick igenom staden, tog jag alltid vägen förbi intendentsbostället, men aldrig vågade jag kasta en blick upp mot fönstren, aldrig in genom porten när den stod öppen. Jag gick ute i skogen på dagslånga promenader och skar de präktigaste promenadstafvar, inristade Thoras namn på dem och gömde dem i snären; komme hon med dit ut på en promenad, skulle

hon få se, hur jag kunde trolla. Men hon höll sig inne i intendentens trädgård, precis som jag gjort så många somrar, och syntes aldrig ute. Hvar annan vecka träffades vi; antingen gjorde min mor och jag ett besök hos dem eller de hos oss. Men alltid hade vi samma sätt emot hvarandra, aldrig avancerade vår förtrolighet. Kanske var det de äldres närvaro som hindrade oss. Å, om vi förstätt eller haft djärfheten att mötas ute, då skulle vi kunnat ha en härlig ungdomssommar att minnas, vi två. Hvad vet jag om henne. Men hon skulle icke ha varit mig så sympatisk, min längtan skulle icke ha stegrats med hvarje gång jag träffade henne, om hon haft det mycket annorlunda än jag.

En gång på en danssoaré kunde icke hennes tant gå, men Thora ville gärna dit, sade hon, och bad min mor att få följa med henne. Min mor hade icke haft en tanke på soarén, men nu bad jag henne gå, och så följdes vi tre åt.

Jag skulle dansa! Om min far lefvat, skulle han ha lett och sagt, att nu hade det kommit. Jag dansade första dansen med henne och det kom som dallrande värme i min själ, när jag lade armen kring hennes lif; jag vågade knappast, jag höll så löst, att jag är säker om att hon fann det obehagligt. Jag blef helt yr af taktmusiken och hvirflarna och gick ut och antecknade mig på listan vid bälén. Jag tyckte mig en man och kände på mig att den kvällen skulle jag kunna föra henne ut på verandan och tala om kärlek och kyssa henne.

Jag dansade flera danser och hon fick icke mycket dansa utom med mig, ty hon kände ingen. Jag blef nervös, tankspridd i ljuset och musiken. Jag satt vid henne och hade ingenting att säga. Det var visst inne i en kotiljong som en dam med en af rosor fylld korg stannade framför mig. Jag satt just beredd att efter djupa funderingar kasta fram något om värmen härinne och bälén

och vattnet därute i sidorummet, då damen med blommorna stötte till mig och tittade på mig.

»Hvabefalls?» frågade jag hastigt i det jag förskräckt blickade upp på min motståndarinna.

»Valsas det,» fick jag helt kort till svar, »så var så god!»

Tanklös tog jag två de vackraste rosor jag såg och räckte den ena åt min dam, som genast däri begrof näsa och mun, kanske för att dölja ett leende. Den andra stack jag lugnt i mitt knapphål och blef sittande som förut. Mina tankar voro öfverallt utom i danssalongen — på balkongen, i skogen, i framtiden.

Då rycktes jag upp. En liten tandläkare, som en gång dragit ut en tand på mig, kom helt frankt bort och fäste en ros på Thoras axel, och så dansade de i väg förbi mig. Som af en plötslig tandvärk for jag upp, svartsjukan stack en pil i mitt bröst och jag kände med samma min löjlga litenhet och maktlöshet. Jag, en gym-

nasist, måste vika för den examinerade tandläkaren, som kunde gifta sig när han behagade. Jag, som aldrig dansat förr, kunde ej tänka mig betydelselösheten af en vals. Jag smög mig ut och försvann. Jag gick till skogen och bröt sönder så många jag i mörkret kunde finna af käpparna med Thoras namn. Jag gick till kyrkogården och vandrade den rundt till midnatt. Jag led utesägligt i flera dagar. Men så råkades vi igen, hade samma ton gent emot hvarandra, och allt var åter som förut. Min längtan, min utsagda kärlek fick åter makt med mig, och jag skar nya käppar för de sönderbrutna.

Men den där skogsvandringen på tu man hand blef aldrig af och ingen annan vandring heller. Augusti led mot slutet, och aldrig hade vi blifvit riktigt förtroliga. Alltid samma idiotiska konversation i fruarnas närvaro. Och dock . . . Men initiativet hade fattats. Det var mitt fel. Men hon var som jag. Hade hon varit mera

olik mig, hade hon varit mera utanför sin trädgård, så kunde vi ha rätkats apropå först. Men om hon varit ute skulle andra lagt beslag på henne. Det var mitt fel.

Och nu skulle vi resa, skolan skulle börja. Jag fick af henne en ros, som jag har kvar ännu. Men jag skall förstöra den i morgon. Den skall brinna, ty den har hållit min eld vid makt genom åren. Den skall brännas som stoftet af ett väsen. Mitt himmelskt-jordiska törnroslif är släckt. Det himmelska är borta, och det jordiska utan det himmelska är fulhet och lik och förruttnelse.

IV.

JAG tänker mig något slags stor, hvit vattenlilja, kanske en näckros, som flyter på en djup blå sjö, en näckros som födts utan stjälk, som sprungit fram ur ett frö, en knopp, på vattenytan och sedan växer med stälken nedåt djupare och djupare, tränger genom det mörka vattnet, som är blätt där ofvanpå, ned emot djupet, mot botten att finna fäste. Och så när stälken hinner dit, är dyn giftig och blomman, som skulle haft fästet, där ofvanpå är sprucken och vissnad.

Så är mitt lif från den sommaren.

När jag först var kommen åter till staden och skolan, betogs jag af

en förkrossande ånger öfver min fegethet, min brist på initiativ. Icke ens ett förslag till brefväxling hade jag gjort henne, ingen tråd fanns som kunde hålla oss samman. Det var en grämelse in i grunden af mitt väsen, hvilken blott stärktes af mina försök att binda mina tankar i böckerna och läxorna. Jag kunde ej sköta mina studier, jag blef blek och och föll af, gick omkring utom staden och var underlig i mitt uppträdande, så att min mor fruktade för mitt förstånd. Jag blef undersökt af läkare, som förbjöd mig att besöka skolan på åtminstone en månad. Det var svall, som måste lägga sig, som icke fingo retas upp af skär, det var tankar, som måste ha tid att ordna sig. Jag gick uppe om nätterna, gick ut i mörkret, satt ytterst ute på hamnpiren i bläst och regn. Jag njöt, när blästen trängde in på kroppen och regnet piskade mig i ansiktet. Det var en öfverspänning i kropp och själ, som skulle ha sprängt mitt

väsen, spräckt förståndet, om ej min natur varit tillräckligt stark att härda ut tills tröttheten kom.

Och tröttheten kom. Jag blef slö och trodde mig börja paralyseras. Jag ville blott hvila, sofva. Jag låg länge om morgnarna, till tolf, ett, klädde mig blott halft, svepte in mig i min fars nattrock och förflyttade mig direkt från sängen till soffan. Maten bars in till mig, men jag åt föga, tidningarna lades bredvid mig, men jag orkade ej läsa dem. Min mor ville läsa högt, men jag bad att få vara i fred. Jag låg som i dvala utan ordnade tankar. Jag trodde jag skulle dö.

Så småningom började jag känna krafter återvända i kroppen. Men min själ var svag ännu och jag ville icke bli stark igen. Jag sökte rus och drack öl för att få återfalla i dvalan. Jag kunde dricka ett par dussin buteljer om dygnet nästan blott för det tunga rusets skull. Men ölet påskyndade mitt tillfrisknande, och

en morgon när solen sken in genom mitt fönster, kände jag mig helt kraftig och gick ut för första gången på många dagar.

Det var en härlig höstdag med lekande solsken och muntra sparfvar, det var som en leende solskensdag efter en lång, mulen och gråkall tid. Jag kände spänstighet i benen, och med ens jublade det till inom mig. Nu skulle jag haft henne vid min sida. Nu skulle vi ha öppnat våra hjärtan.

Men det kom ej ånger och grämelse öfver hvad jag förnummit på sommaren. Där kom längtan och en glad längtan. Jag ville återse henne och jag skulle växa i kraft och vilja, till dess. Jag skulle hinna framåt, vi voro så unga båda, och jag skulle vinna henne en gång. Och som om jag varit rädd att förlora en minut, skyndade jag hem och tog genast till boken.

Så var min kris genomgången och jag började åter skolan. Det

blef litet knaggligt i början, men jag hade fått en energi som aldrig förr. Det var kärleken som dref mig fram och hoppet. Jag ville ha hunnit ett steg när jag träffade henne, och jag ville träffa henne snart. Hon bodde i en annan trakt af landet, men till sommaren skulle hon nog återkomma till den lilla badorten. Jag ville det, ville det intensivt, och min tro blef slutligen till öfvertygelse. Ja, visst skulle hon komma dit nästa sommar. Och i den vissheten arbetade jag och hade framgång.

V.

DEN nästa sommaren voro vi åter på badorten, min mor och jag. Men Thora kom icke dit. Hon var hos släktingar på annat håll, och min förhoppning var krossad.

Först jag hörde, att hon ej skulle komma, blef jag helt slagen. Men den smärtan gick om på en dag. Jag var nu van att blott drömma om henne, och jag fyllde under hela sommaren mitt hjärta med drömmen om henne. Jag dansade icke, jag hade intet sällskap och jag läste föga. Jag gick ensam och sluten såsom jag alltid gjort, men nu rik i min ensamhet. Jag hade en hel värld af drömmar

om den enda eller jag drömde en enda dröm som fyllde en värld. Om ett ämne till diktare slumrat inom mig, så måste det ha brutit fram nu.

Det var ej de brusande vilda drömmarna, tidens och rummets afstånd hade dämpat flammorna, men kärnan glödde med en varm glöd. Jag lefde i ett stilla svärmeri, som ställde mig utom människorna och gjorde mig lycklig. Det var som solsken och leende inom mig och ingenting utanför. Ja, när jag nu föreställer mig min bild från den tiden, ser jag nästan en stilla däre, som är nöjd och glad i sin fixa idé.

Jag hade inga yttre plikter för sommaren, jag gick hel och hällen upp i drömmen om Thora. Jag drömde samtal med henne, jag drömde att jag kysste henne och lekte med hennes tjocka, mörka hår. Men oftast gick jag ej längre än att drömma om hennes närvaro, att hon var hos mig rätt och slätt. Redan det att tänka henne här bredvid var något så lyck-

ligt, att min dröm i öfversvallning stannade vid det. Jag hade intet porträtt af henne, men i mitt hjärta lefde hennes bild och jag kunde mana fram den när jag ville. Och det ville jag alltid när jag var i ensamhet. Det var som att trycka på en knapp, och ögonblickligen kom hennes bild fram, ung, skön, fraiche som om den tagits i samma stund. Och jag var oändligt lycklig i drömmandet om denna samma, men alltid nya flicka.

Men jag kände ej minnets otillförlitlighet. Som hon sträckte sig emot dörrposten första gången jag såg henne, som hon satt på en stol, som hon lutade sig öfver min axel i valsen, manade jag henne fram. Men jag märkte ej, anade ej, att för hvarje gång hon trädde fram för mitt inre öga, hade i hennes drag, hennes gestalt någon förändring ägt rum. Jag märkte det ej, emedan förändringen var så obetydlig, att den var omärkbar. Det var kanske blott en cell som delat sig eller en som gått bort,

kanske blott en enda blodkropp som försvunnit eller kommit till, ett enda hårstrå som mörknat omärkligt. Det var en sådan fin förvandling af hennes drag, att jag först långt efteråt kom till insikt därom. Men förvandlingen var stor. Kinderna mejslade sig i klassiska linier, håret mörknade till svart, ögonen blefvo djupa, glödande som af längtande kärlek, hyn och ansiktsfärgen fingo en klar, skärrodnad, bysten och gestalten fingo proportioner af ett klassiskt mästerverk. Till denna hennes förädling var det kanske blott en cell, en blodkropp som förändrades mellan hvarje gång hon framstod i min dröm, det var alldeles omärkbart. Det var min med beundran parade kärlek som omedvetet idealiserade hennes bild. Och på så vis bibehölls min kärlek vid samma grad; tiden och nya intryck skulle ha dämpat, men genom hennes skönhets oafbrutna stegring bibehöll sig min glöd, ungefär som när en

ångbåts hastighet i issörja bibehålles genom ökad tångtryck.

Emellertid gick sommaren under detta mitt inre lif förbi, vi reste från badorten, och skolan började åter. Det kom prosa i min poesi, och jag blef för ett ögonblick nykter i tanken. Jag såg emot framtiden från mina drömmars nu, och jag såg den så mörk, så hopplös. En flicka, som lefde bland andra människor på andra sidan af Sverige, i en större stad än min, när skulle jag ha utsikt att åter träffa samman med henne! Och jag visste ju ej, om hon alls haft någon känsla för mig. Och om hon haft det — då — icke skulle hon efteråt svärma som jag, icke skulle hon undgå eller sätta sig emot nya känslor. Jag byggde på ovissa, på grundlösa förutsättningar. Ett ögonblick var jag vaken, nykter.

Men jag älskade henne. Som en ung religiös svärmerska kan älska Kristus, älskade jag henne. Hon var något enastående, och där, där borta

långt på andra sidan om någonting, där skulle jag bli lycklig hos henne — om jag komme dit en gång. Hos henne skulle jag nå den högsta lyckan, ty hon var det högsta. Hennes idealisering hade nu nått sin höjd. Hon kunde i mitt hjärta ej nå högre fullkomlighet än hon hade, hon stod där som mitt ideal. Men mitt ideal var idealbilden af en kvinna, det stod blott med ett halft fotsblad kvar på jorden, redan färdigt till språng, till flykt. Mitt ideal hette Thora och var skönare än alla andra kvinnor, men framtiden låg mörk, och man hinner icke ett ideal. Hon var redan icke fast på jorden. Hon stod beredd.

Och språnget togs.

Det hade gått om månader innan så skedde, och språnget ur stoftet togs icke på en dag, allt skedde omärkligt som hela hennes idealisering. Men jag kan icke nu fatta annat än som ett språng dock gjorts, jag får ingen brygga mellan jord och himmel nu. Men jag hade närmre

dit upp på den tiden, jag hade en gud som jag gifvit mitt hjärta och lofvat mitt lif, jag läste bibeln med innerliga känslor och var besluten att ägna mina krafter åt kyrkans tjänst. Det religiösa i min själ beredde vägen, och det kom mysticism i min filosofi. Däruppe, någonstädes »däruppe» fanns mitt ideal, som hette Thora, men knappast hade något mer än namnet kvar af den flicka jag älskat. Jag sträfvade till den himmelskt sköna, jag skulle söka henne kring jorden bland alla kvinnor i norr och söder, men först i döden skulle jag hinna henne. Så gammal jag var, så stadgade sig detta oklara, barnsliga, innerliga, löjliga till en besynnerlig öfvertygelse, som grodde fast och höll mig fången flera år framåt. Jag kände mig så glad i min dunkla tro, så tillfredsställd däraf, att denna, som helt visst icke kommit till utan hjälp af den kristendom jag brann för, småningom utträngde själfva religionen ur mitt hjärta för att bli allena

härskande där. Jag förstår icke hur den för en troende så klara, påtagliga kristendomen kunde undanträngas af min dunkla idealkult, som icke var religion, och det skulle väl icke ha skett om ej i dessa brytningsår, då hjärtat ropade emot och ville vända sig bort och sluta sig för det påträngande lifvets järn och köld.

Mina prästfunderingar gingo emellertid sin kos och min kristendom äfven och ingendera har visat benägenhet att återvända. Ty mitt kvinnliga ideal var starkare än Kristus. Det var mitt behof som intensiv man att äfven på andra sidan lifvet ha ett feminint väsen för min högsta dyrkan. Jag hade kanske blifvit en Mariadyrkare, om jag ej haft mitt eget speciella ideal. Nu låg jag och vaggade mig in i mina dunkla fantasier, och om också min gud satt på en tron i evigheten, så satt min Thora på en annan. Det blef en helt annan evighet än de kristnas, en evighet sådan den kan skapas af en ny-

vaknad manlighet och inåtvändt svärmeri. Evigheten var till för Thoras skull, men Thora för min, och konsekvensens vidunderlighet kände jag aldrig. Men i varmt svärmeri för henne vederkvicktes jag från mekaniska studier, och om formen varit i min makt som min känsla var varm, skulle kanske i litteraturens kvinnogalleri till en Laura, en Beatrice ha kommit min Thora.

Det var i ett par tre år jag kretsade om i dessa drömsfärer »däruppe». Ännu mitt första år som *civis academicus* var detta öfverjordiska ideal summan af mitt hjärtas lif och alldeles tillräckligt att fylla den förlorade religionens plats. Men min känsla mattades. Jag kunde ej, fick ej här lefva mitt ensittarelif. Jag blef nolens volens dragen med ut, det var kanske också ett behof som äntligen måste fyllas. Det blef i början en miniatyrhvirfvel af nöjen, egentligen intet annat än småsuperi om kvällarna, men för mig, som aldrig lefvat med,

syntes det som ett oafbrutet festande. Kamratskapet, den yttre världen, kom till sin rätt, studierna bundo mig, och om jag höll mitt ideal kvar, så var det kanske mycket fruktan att förlora henne som därtill bidrog. Ju mera min känsla, min kärlek förlorade i styrka, desto starkare växte fruktan att mista min sköna fantasi. Och när det kom därefter, att fruktan så godt som ensam höll henne uppe, då var hon också dömd. Det blef allt mera sällan hon glimtade fram, och när hon kom, var hon som en hägring blott i skyn af något som varit, något som fanns kanske någonstädes i mitt hjärta. Mina umgänges-kamrater hade alla frigjort sig från religionen, liksom jag, men de hade äfven gifvit evigheten, den personliga odödligheten på båten och de hade intet haft att sätta i stället. Men de kände ändock ej något tomrum, ingen fasa, de voro som lösta ur bojor, glada, frimodiga, och lifvet log emot dem. De agiterade icke, de kände

ej alls min hemlighet, men jag smitades af umgänget med dem rätt och slätt.

Och stilla som ett ackord tonar bort i rymden försvann min evighets-tro med det bleknade ideal som utvecklat sig ur en femtonårig flicka.

Nu trodde jag mig stå med fäste på jorden, ehuru jag i själfva verket aldrig sväfvat så mellan himmel och jord. Men den tron blef till min nytta, ehuru jag nu föraktar den nytta jag hade däraf. Det enda jag nu hade var vännerna och böckerna eller rättare kamraterna och vännerna, ty böckerna voro vännerna. Jag kastade mig in i studierna med passion, och jag vederkvickte mig i kamratkretsarna. På det viset tröttnade jag på intetdera, höll medelvägen, var frisk och hann framåt. Jag tog min första examen med glans och var redan då ett stycke framom detta första mål på vägen.

Men jag kände dock alltid tomrummet i mitt väsen. En tysk filosof

säger, att manligt umgänge kan ersättas af böcker, kvinnligt hvarken af män eller böcker. Jag hade blifvit mera sällskapsvan och hade fullt upp med kvinnligt umgänge. Men det tillfredsställde mig icke. Jag ville icke mera än en kvinna, men en som fyllde mig helt. Det var ett behof som plågade mig. Det gick om två tre år, hvarunder jag, allt medan jag skötte mina studier, vände mig från den ena kvinnan till den andra, trängde till botten af dem alla, sökte ett fäste, en kärlek med själssympati. Men alltid måste jag vända om otillfredsställd, slagen, ledsen. Folk, som såg mig vända mig från den ena kvinnan till den andra, kallade mig kurtisör och flyktig och trodde att jag »slagit» för hvarje kvinna som jag närmat mig, pröfvat. Och jag fick det namnet om mig att jag var en flyktig, ytlig, jag som jäktade kring och pejlade efter djup.

Men det enda djup jag fann, var mitt eget tomrum, och jag drog mig

tillbaka ur det umgänge jag ej var danad för. Ensamheten fann jag åter som en förlorad vän, den kom öfver mig med hela tjusningen af en återfunnen lycka. De äro många som känna till det hänryckande i den tysta ensamheten, alla stora, djupa, allvarliga, i anden rika hafva där sitt hemvist, och den som trår till ensamheten trår till det stora, djupa, allvarliga, anderika. Och skall ett oändligt tomrum i en själ fyllas mer än för stunden, så är ensamheten det första villkoret och det sista. Ty ensamheten är det umgängesrikaste ett hjärta kan finna, allt som skiftar om hvartannat finnes där. Och den som söker utan att finna eller utan att rätt veta hvad han söker — i ensamheten träder plötsligen hans mål fram, han äger det som hopp eller som minne, han får vägen klar dit fram eller hur den gått därifrån.

I min ensamhet återvände hon nu, Thora, från de många årens horisont. Först kom minnet af hvad

jag aldrig ägt eller njutit och sedan bilden af henne jag skulle ha ägt. Hon, den stilla, tillbakadragna, en smula flegmatiska, hon var af alla den enda som fyllt mig med sympati, det lugna, tysta i hennes väsen gaf rum för möjligheten af djup. Och jag försökte att i tanken återställa hennes i idealiseringen förvanskade bild. Nu när jag icke hade något lif på andra sidan, »däruppe», nu måste jag ha henne så realistisk som möjligt om hon skulle vara något för mig. Men som Moses' anlete sken, när han talat med Gud, så lädde mången glimt af det himmelska, af idealet, nu vid hennes drag.

Det är kortare från jorden till himlen än tvärtom. Jag fick hennes utseende ej klart för mig. Jag var icke ens säker om hur hon såg ut i sina brådmogna femton år den där sommaren för länge sedan. Hon hade bruna ögon och mörkt hår och frisk hy och rak näsa och byst och gestalt

som ett klassiskt mästerverk. Och af mina orediga minnen skulle jag konstruera fram henne som hon blifvit med åren. Det blef ett porträtt som bakom imma, dunkla konturer och dunkel färg. Men jag anade en strålande sund kvinna däri, mörk, med eld under en lätt flegma.

Men det var intet vindkast som kom gnistan i askan att flamma upp igen. Jag var för gammal och stadgad att åter börja bygga fantasier. Jag hade ej hört minsta underrättelse om henne på flera år, visste ej hvar hon lefde, ej om hon icke var förlofvad och gift för länge sedan. Och jag nöjde mig med att som resultat af hela min barnsliga kärlekssaga tänka, att hon, Thora, skulle ha varit den enda kvinna, som skulle ha kunnat blifva något för mig. Och den tanken lindade jag in i dunmjukt vemod och lade innerst i mitt hjärta. Och som grekerna stängde in sin gud innerst i templet och firade gudstjänst därutanför i naturen, så roade

jag mig utanför min skrinlagda lycka, lefde som andra unga i förbindelser för ett år, en månad, en kväll. Jag berusade mig ofta i kvinnor, men jag älskade dem aldrig, jag kunde flirta korta tider, men min kärlek låg i sitt vemod.

Min akademitid närmade sig emellertid sitt slut. Jag hade allt beredt för min afhandling, som jag kunde få färdig på en månad, och gjorde mig ingen brådska; jag har aldrig haft examensfeber i någon form. Jag slog mig gärna ledig om kvällarna, icke alldeles glad öfver att stå så nära målet. Och jag ville stärka mina kamratminnen från universitetet. En afton blef jag på en krog bekant med en medicinare.

»Nå, du är ju förlofvad!» sade en i mitt sällskap. »Gratulerar!»

»Tack du.»

»Hvad var det hon hette din fästmö?»

»Löfström.»

Med ens for jag upp som för en stöt.

»Thora?» ropade jag emot medicinaren.

Då drog han på munnen, som en som kan väcka eller afvärja ett tordön med ett ord, och han svarade:

»Nej, men en kusin till henne.»

»Ja, naturligtvis,» sade jag, som om det varit absurdt att tänka något annat.

»Men hur mår Thora? Jag har känt henne förr — och hört talas om henne ibland,» lade jag till försiktigtvis. »Hon är ju i —»

»Ja, hon är i Stockholm fortfarande. Jo, hon mätte förträffligt i julas.»

»Du kan gärna hälsa henne från mig när du träffar henne,» sade jag.

Jag blef med ett helt glad, jag fick som mera blod i kroppen, det kom som en fläkt af henne med denne hennes kusins fästman. Det kom som en ande i spriten för mig, och jag höll visst tal och roade säll-

skapet den kvällen. Jag blef rent inspirerad af den hälsningsfras jag sände henne. Den hälsningen kunde nå henne och den kunde binda ett nytt band oss emellan.

VI.

MEN innan min hälsning nått fram, kom min mor på besök till mig. Det var knappast någon vår att hon icke hade kommit upp till mig på en vecka eller så, men hon hade farit kortaste vägen bort och kom öfver Stockholm. Denna gång kom hon tidigare än förut och kom öfver Stockholm till Uppsala. Och bland de första hälsningarna hon förde till mig, var en från Thora.

»Jag träffade henne i Stockholm,» sade hon.

Men jag var viss att min mor sökt upp henne. Jag hade ju naturligtvis aldrig kunnat för min mor

dölja min kärlek. Det är ej möjligt att hon ej redan den första sommaren vetat. Och prata utan att veta kunna fruntimmer, men ej veta utan att prata. Där måste hafva pratats emellan fruarna, och så kunde Thora ha fått veta. Men äfven på annan väg kunde hon haft rapport. Mina tankar hade periodvis famnat henne så intensivt, så varmt, att hon måste ha haft känning däraf. Ibland hade jag till och med slagit mig i ro för att utslutande med intensiva tankar tvinga henne i rapport med mig just den stunden, hvar hon än befann sig. Och det märkliga hörde jag, att hon med min mor sändt sin hälsning ungefär samma stund och dag som jag bad hälsa henne genom kusinens fästman.

Hade nu äfven slumpen fört henne i min mors väg, så hade tysta krafters spel varit påtagligt. Men det är min öfvertygelse att min mor sökt upp henne, fast hon ej ville tillstå det. Min mor ville mitt väl och skulle

varit i stånd till den djupaste förödmjukelse om hon därmed kunnat i minsta mån gagna mig. Och här var ju icke alls fråga om något förödmjukande. Tvärtom. Min mor kände Thoras mor, och det gällde blott att återknyta en bekantskap. Vid närmast föregående jul, då jag låg hemma i hvila, hade mina tankar lifligt kretsat kring henne, den enda som fyllt och skulle kunnat fylla mitt väsen, bli mitt innehåll. En kväll, då vi talat om »vår» badort, hade min mor plötsligen afbrutit:

»Du, Thora höll du allt af bra mycket?»

Och då hade jag i en ögonblickets impuls svarat:

»Ja, mamma, får jag inte henne, så blir jag bestämdt en olycklig, en trasa.»

Därifrån, det är jag viss om, hade min mors beslut att föra oss samman spirat. Och nu kunde hon bringa mig en hälsning från henne.

»Och hvad sade hon?»

»Bara det, när vi skildes: 'Hälsa så mycket till — till doktorn; vi hade visst något oss emellan, för längesen'.»

»Vi hade något oss emellan!»
De orden grepo så mitt sinne, att jag lämnade frågandet om allt annat min mor kunde ha att säga hemifrån och från resan. Vi hade i ungdomens första vår delat känslor, som icke förrådts af ett ord, en blick. Vi hade suttit tysta en hel sommar och skilts åt, kanske för lifvet, med kärlek i bröstet och kyligt yttre. Jag hade plågats af ovisshet och genomgått kriser i min ensamhet, och nu efter många år af händelser och känslor nådde det gyllene ordet mig. O, att icke kunna tala till en människa, när hjärtat bjuder! Men efter kval blir lyckan större, och genom mycken vedermöda skola vi ingå. Blott det att minnet lefde hos henne var mig half seger. Nu, jag hade en grad kvar i lifvet att öfverstiga, den filosofiska graden, men jag var där redan,

hade blott att taga sista steget. Och sedan! . . .

Det var med glöd i kropp och själ jag skref min afhandling färdig. Jag rökte hejdlöst och skref så pennan stack hål i papperet och bläcket stänkte kring i nebulosor. Hela min kropp skakade, skrifbordet darrade, och tobaksskrinet, som stod därpå och haltade en smula på ena knappfoten, knackade i ett knackande.

Jag tänkte icke så mycket direkt på Thora, men den elektriska stöt jag fått hade satt mina nerver i dallring för många dagar. Det var förkänslan af att något skulle hända. Men icke hvad som hände.

VII.

DET var intet annat än mina små inkomster som afhöll mig från att gå på visit till dem, sedan jag placerat mig i Stockholm. Jag hade goda utsikter för framtiden och till snar befordran, men ännu så länge som extra ordinarie kunde jag nätt och jämnt uppehålla mig. Mitt lilla fäderne hade räckt nästan jämnt till och med min sista uppsalatermin; jag hade använt det efter den beräkningen.

Jag visste i hvilket hus de bodde, två trappor upp, jag gick gärna den gatan, men såg aldrig dit upp, satte aldrig min fot på trappan. Hvad skulle jag där att göra, så länge jag

knappt kunde föda mig själf, utan råd till en teaterbiljett, en present, en ring? Jag, som aldrig gjort ett öres skuld, gick förbi min älskades boning för mitt armodis skull. Jag gick aldrig på en krog och lefde i ensamhet med mitt hopp på en nära framtids förändring.

Det gick ett helt år, eller kanske snarare blott ett år, tills min utnämning kom med ordentliga inkomster. Då flyttade min mor upp till mig, och vi redde vår våning på det trefligaste för ett angenämt hemlif. Det gick ett par veckor innan vi blifvit hemmastadda i ordningen. Då frågade en dag min mor:

»Har du träffat Thora något?»

»Nej, men jag skall gå dit snart.»

»Jag mötte hennes mor, hon tyckte vi skulle vara lite tillsamman i vinter. Jag var med uppe och hon bad att få komma hem till oss snart, och jag sade: 'Tag flickorna med och kom en eftermiddag; då är min son också hemma'. Och det lofvade hon.»

Nu blef jag lätt om hjärtat, som tandvärken kan gå bort när tången närmar sig tanden. Min utveckling hade gått rundt, men icke i cirkel, utan, såsom all utveckling, i spiral. Från basen af ynglingens svärmeri hade min kärlek på kretsväg kommit hän emot den slut- och midtpunkt jag nu såg framför mig. Jag gick spänstig och glad och väntade, men i lugn glädje på en glädje.

Tre dagar efteråt kommo de.

Jag hade varit ute och kom hem vid åttatiden. I tamburen hörde jag röster inifrån, röster som jag aldrig hört förr. Och med ens förstod jag att de voro där.

I första ögonblicket stelnade jag i öfverraskning och spänning, kunde ej taga ett steg, ej tänka mera än den tanken: de voro där. Men det var blott böljan som stod stilla ett ögonblick i sin högsta höjd. Hon var där! När jag i Uppsala frågat min mor, hur Thora såg ut, hade jag fått till svar, att hon var trefflig,

men eljes ingenting bestämdt. Man vet hur en förutbildad föreställning om ett utseende kan inverka störande på ögats omdöme, och min mor hade tydligen velat öfverlåta åt mig att själf ostördt döma.

Hur hon såg ut? Som en döende strax före steget ur lifvet ser sin af hjärnans mattning och senare intryck i minnet fördunklade och förvända ungdom för sig i dess klaraste glans och kanske med lifvets varmaste och ljusaste tafla för ögat träder in i dödens natt, så rann nu plötsligen upp för mitt inre, där jag stod i tamburen beredd att träda in, med oförvanskad lefvande natur bilden af den femtonåriga, lindrigt fylliga, höga, mörka, brunögda Thora, som i dörrposten sträckte armarna uppåt med omedvetet framhäfvande af den klassiska, ädla bysten och den smidiga gestalten. Och med den bilden för ögonen trädde jag in.

Där sutto fyra damer och min mor. Det svartnade för mina ögon,

och en dödens fasa kom visst i mina drag för ett ögonblick. Ty det dog något i det ögonblicket. Men jag var alltför mycket man att låta mig fattas mera än ett ögonblick, och ingen hade hunnit att observera mig. Jag gick stadigt fram och lät föreställa mig.

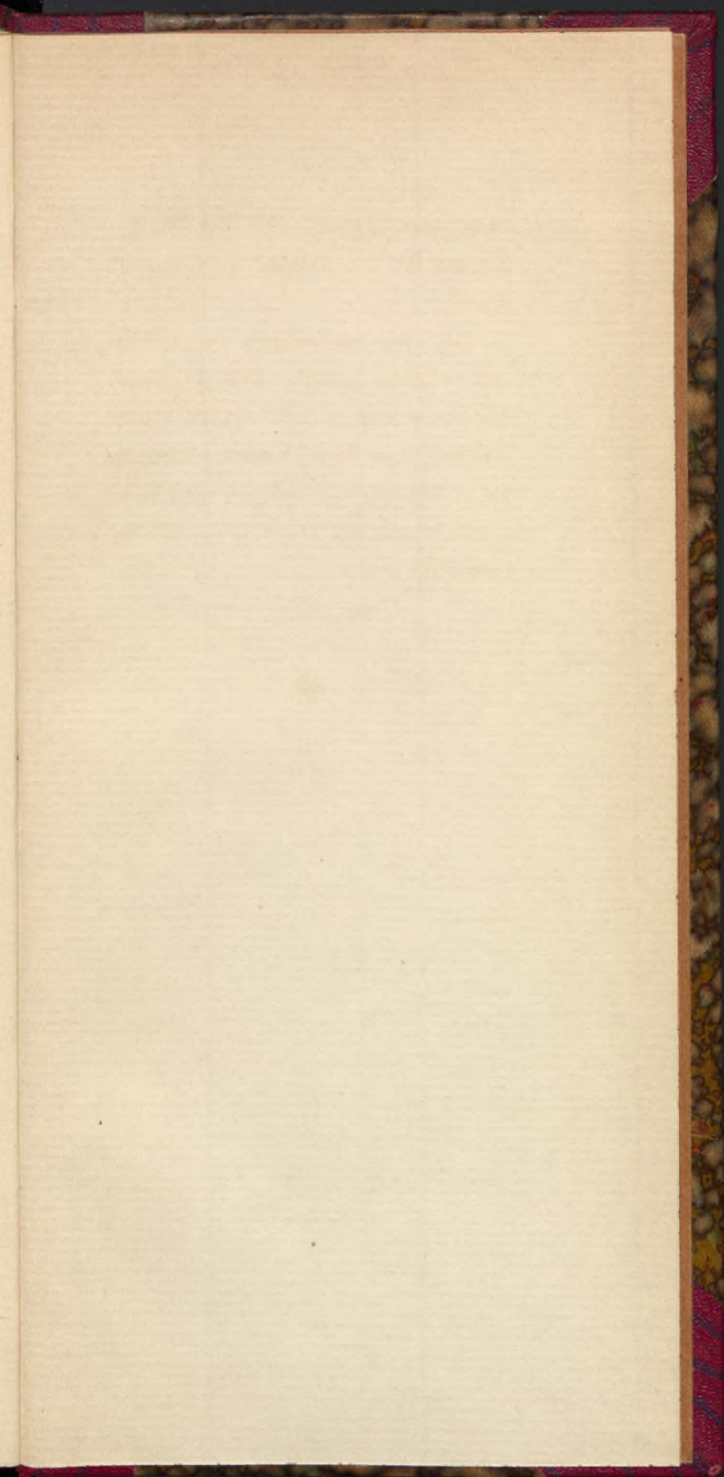
Men vid första blicken hade jag sett, icke hvem af dem som var Thora, men hvilka som icke voro hon; och så måste den återstående vara hon. Och det kom som dammoln för min själ och det slet till i mitt hjärta.

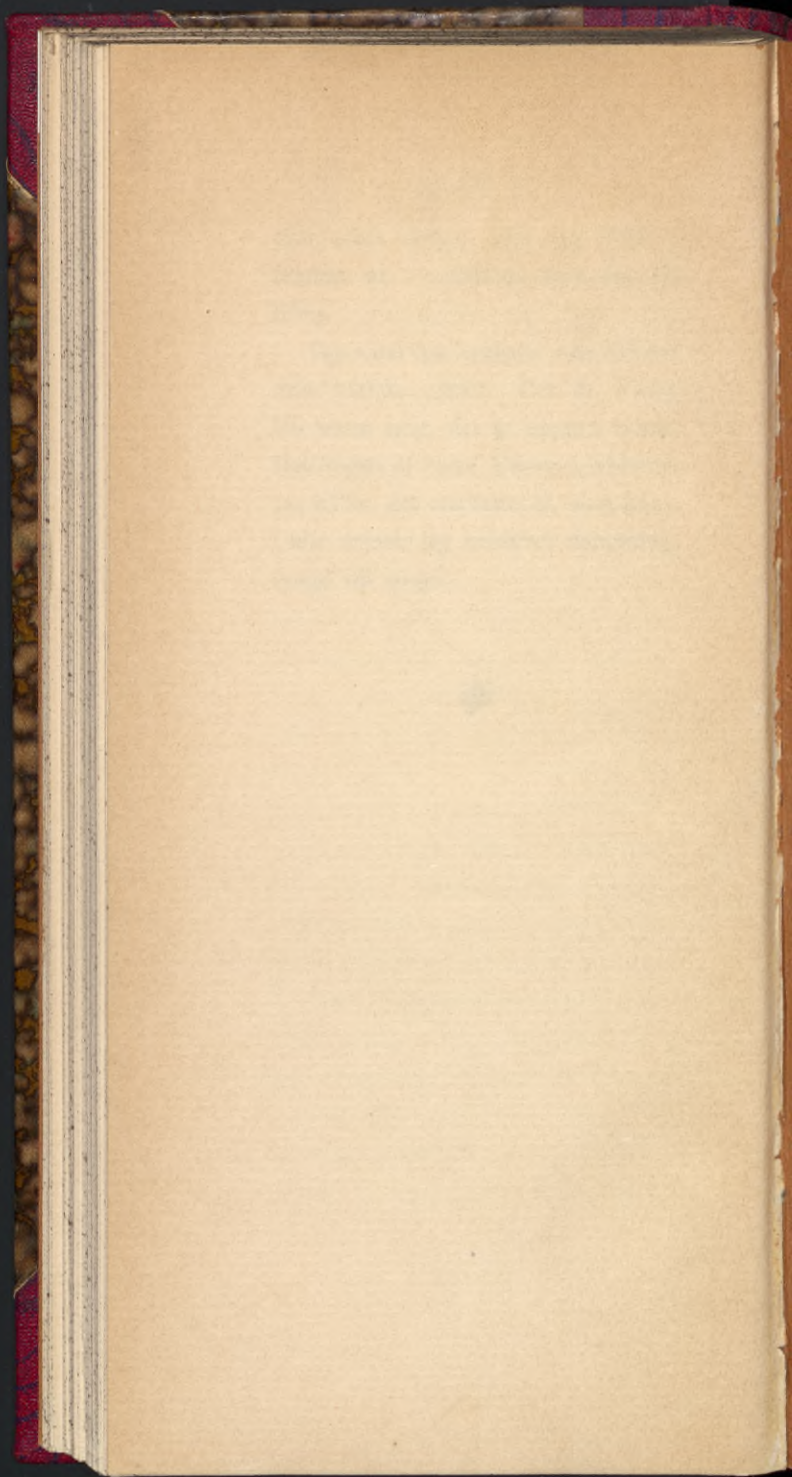
Hon, Thora, som tyckts mig hög, ung, skön — där satt hon som en gumma, nästan liten, tjock, med pösigt barm, klumpig, röd i ansiktet som en kokerska, med anlag för finnar, hårdt hår, ljusare än jag trodde, trög, osympatisk. Och med ens blef det köld och stelhet inom mig. Det dog något. Min ros var öfvermogen, vissnad, mitt lif förgiftadt, allt förstördt. Min kärlek, mitt lifs enda,

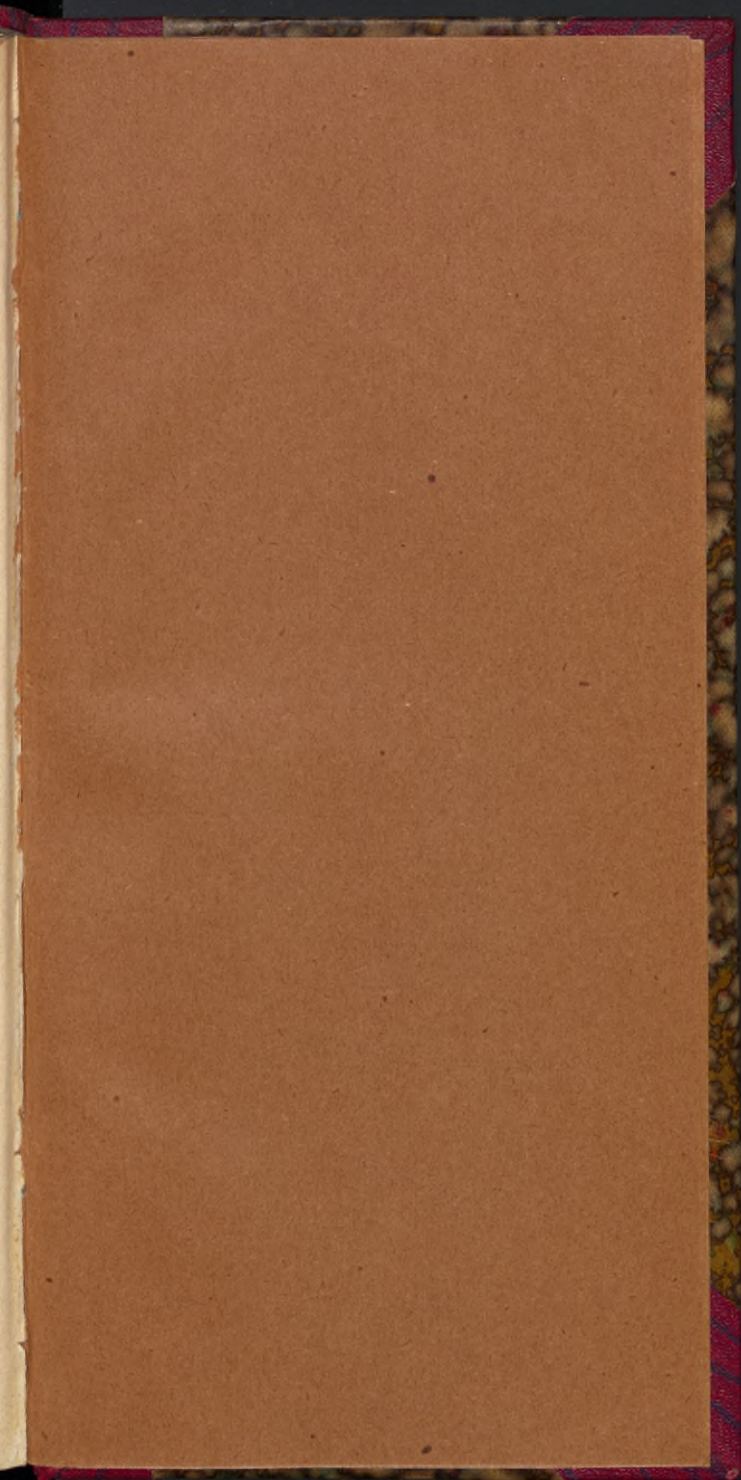
min stora dröm, som jag burit i femton år — dödfödd kom den till lifvet.

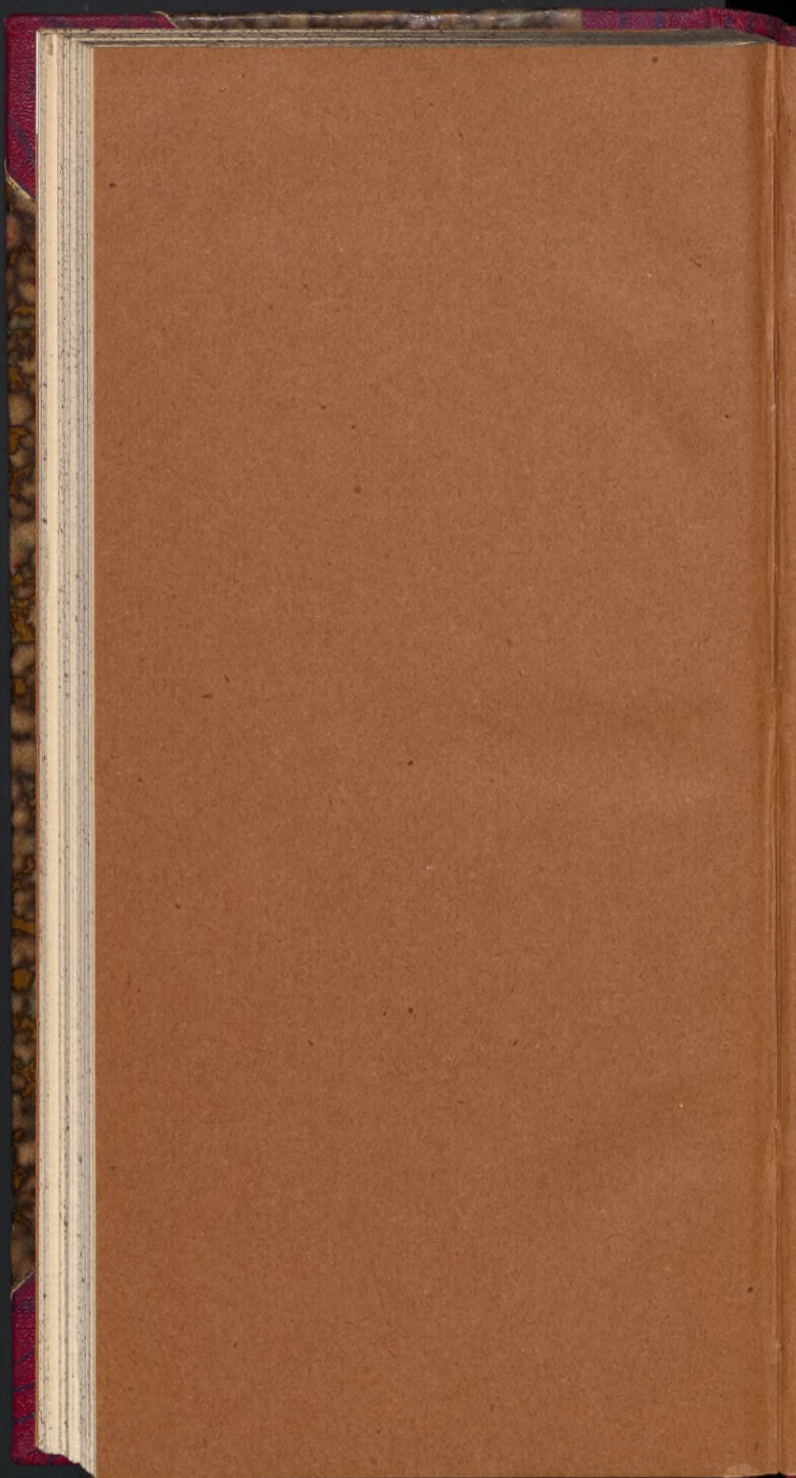
Jag sitter på kneipen och dricker min kärleks graföl. Det är i olag här inom mig, det är uppror, storm. Det högsta är borta, knuten i trädarna. Jag håller det starkaste öl, som finns, i min sejd, jag behöfver dämpning, tyngd till sömn.

6000244717

Göteborgs universitetsbibliotek

